

REZUMAT

IMPACTUL PREZENȚEI TATĂLUI ASUPRA INTEGRITĂȚII
ADOLESCENȚILOR

de

Gheorghe Șchiopu

Coordonator principal: Marcelo Moroni

REZUMAT AL TEZEI DE MASTERAT

Universidad de Montemorelos

Facultad de Psicología

Titlu: IMPACTUL PREZENȚEI TATĂLUI ASUPRA INTEGRITĂȚII ADOLESCENȚILOR

Numele cercetătorului: Gheorghe Șchiopu

Numele și titlul evaluatorului principal: Marcelo Moroni, Ph.D.

Data finalizării: August, 2018

Problema

Având în vedere concluziile și rezultatele altor cercetări în domeniu, în studiul de față, mi-am propus să analizez care este impactul prezenței tatălui asupra integrității adolescenților, încercând să observ dacă dimensiunile prezenței tatălui, sunt predictorii semnificativi pentru integritatea adolescenților din trei licee adventiste: Mihai Ionescu și Ștefan Demetrescu din București, și Petre Paulini din Craiova.

Metoda

Cercetarea este una descriptivă, cantitativă și corelațională. Lotul țintă este constituit din 200 de elevi cu vârsta între 13 și 19 ani din cadrul Liceului Teoretic „Mihai Ionescu” și Liceului Teologic Adventist „Ștefan Demetrescu” din București, și Liceului Teologic Adventist „Petre Paulini” din Craiova. Evaluarea celor două variabile s-a realizat astfel:

Integritatea a fost măsurată cu ajutorul Scalei Integrității a lui Schlenker (2008), iar Prezența tatălui a fost măsurată cu ajutorul instrumentului creat de Krampe și Newton (2006). Pentru verificarea ipotezei s-a utilizat metoda regresiei liniare multiple.

Rezultate

În urma aplicării probelor statistice, în acest caz, metoda regresiei liniare multiple, rezultatele obținute nu au confirmat ipoteza studiului, după cum poate fi observat în Capitolul IV. Aceasta a dus la concluzia că cele trei variabile nu sunt predictorii pentru nivelul de integritate, păstrând astfel ipoteza de nul a cercetării de față. Acest rezultat nu înseamnă că prezența tatălui nu are de-a face cu integritatea copiilor săi, ci s-a dovedit că acele dimensiuni ale prezenței alese în cercetare, nu au fost concludente în acest sens.

Concluzii

Deși în anumite studii, s-a dovedit că prezența tatălui este benefică din punct de vedere al consecințelor pozitive pe care le are asupra dezvoltării holistice a copiilor și tinerilor, rezultatele studiului de față au păstrat ipoteza de nul prin care se susține că dimensiunile prezenței tatălui nu sunt predictorii semnificativi pentru integritatea adolescenților. Observând prezentarea descriptivă a variabilelor, se poate spune că în ciuda unui scor destul de ridicat care indică prezența tatălui, există probleme cu nivelul de integritate al adolescenților, iar studiul ne determină să căutăm alte cauze determinante.

Universitatea Montemorelos

Facultatea de Psihologie

**IMPACTUL PREZENȚEI TATĂLUI ASUPRA
INTEGRITĂȚII ADOLESCENȚILOR**

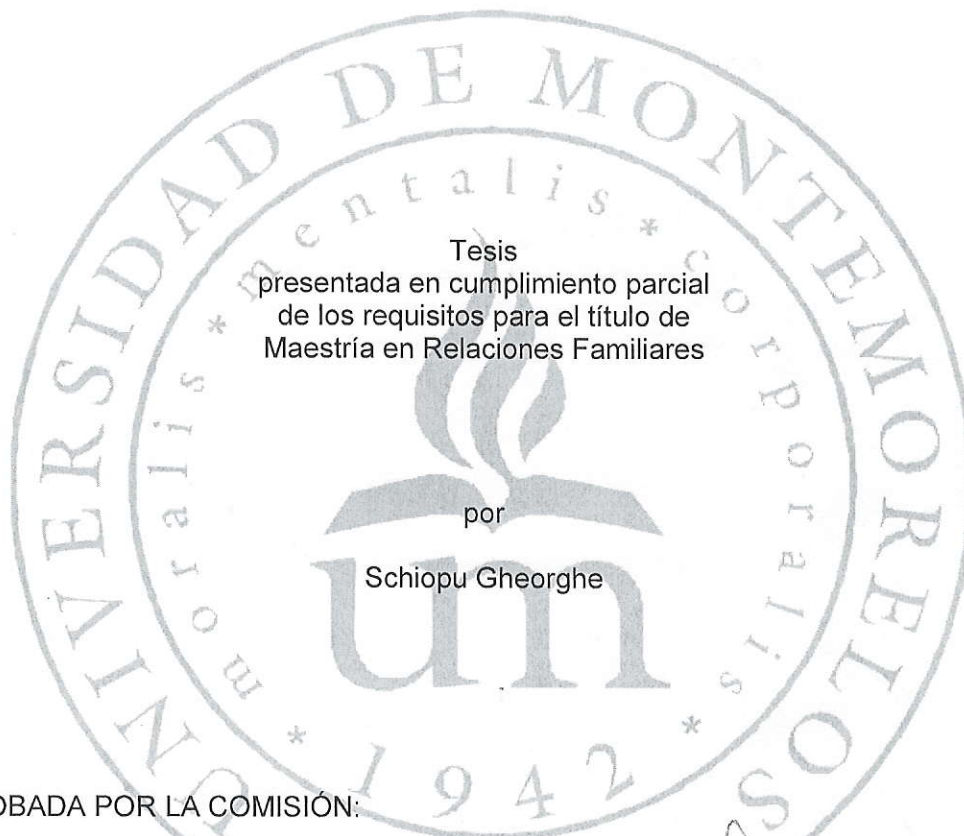
Teză
prezentată ca o cerință parțială
pentru obținerea titlului de
Master în Relații Familiale

de

Gheorghe Șchiopu

August, 2018

IMPACTUL PREZENȚEI TATĂLUI ASUPRA INTEGRITĂȚII
ADOLESCENȚILOR

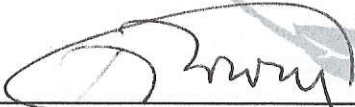

Tesis
presentada en cumplimiento parcial
de los requisitos para el título de
Maestría en Relaciones Familiares

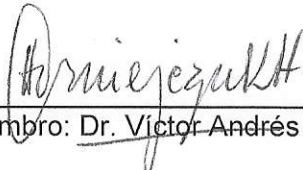
por

Schiopu Gheorghe

APROBADA POR LA COMISIÓN:

Asesor principal: Dr. Carlos Marcelo Moroni

Examinador externo: Dra. Clara Campos
Madrigal

Miembro: Dr. Víctor Andrés Koniejczuk

Dr. Ramón Andrés Díaz Valladares
Director de Posgrado e Investigación

Miembro: Dra. Flavia Cracana

28 de mayo de 2019
Fecha de aprobación

CUPRINS

LISTA TABELELOR.....	v
Capitolul	
I.INTRODUCERE.....	1
Antecedentele problemei.....	2
Prezentarea problemei.....	3
Întrebarea cercetării.....	4
Ipoteza cercetării.....	5
Ipoteza nulă.....	5
Obiectivele cercetării.....	5
Justificarea studiului.....	6
Premisele studiului.....	6
Definirea termenilor.....	7
Delimitări.....	9
Perspectiva biblică.....	9
II. ANALIZA LITERATURII.....	11
Prezența tatălui.....	11
Integritatea.....	15
III. METODĂ.....	18
Tipul de cercetare.....	18
Populația.....	18
Instrumente.....	19
Prezența tatălui.....	19
Scala integrității.....	20
Variabilele.....	22
Ipoteza nulă.....	22
Operaționalizarea variabilelor și ipotezelor.....	23
IV. REZULTATE.....	24
Descrierea statistică a eșantionului.....	24
Vârsta și sexul respondenților.....	24
Fiabilitatea instrumentelor.....	25
Descrierea variabilelor studiului.....	26

Integritatea.....	27
Prezența tatălui.....	32
Simțămintele mele față de tatăl meu.....	32
Percepția cu privire la implicarea tatălui.....	34
Relația fizică cu tatăl.....	37
Testarea ipotezei.....	38
Alte analize.....	39
Analiza corelațiilor bivariante Pearson.....	39
Testul <i>t</i> pentru eșantioane independente.....	39
Analiza variabilelor demografice.....	40
 V. REZUMAT, DISCUȚII, CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI.....	 42
Introducere.....	42
Rezumat.....	42
Discuții.....	45
Implicații.....	47
Concluzii.....	47
Recomandări.....	49
 Anexă	
A. CHESTIONAR - PREZENȚA TATĂLUI.....	51
B. CHESTIONAR DE EVALUARE PRIVIND INTEGRITATEA PERSONALĂ...	54
C. DESCRIEREA VARIABILELOR DEMOGRAFICE.....	57
D. ANALIZA DE FIABILITATE A DATELOR.....	59
E. ANALIZA DE FIABILITATE A DATELOR PENTRU TOT EȘANTIONUL....	61
F. DESCRIEREA VARIABILELOR STUDIULUI.....	63
G. FRECVENȚELE ITEMILOR	66
H. TESTAREA IPOTEZEI.....	80
I. ALTE ANALIZE DE GRUP.....	83
 REFERINȚE.....	 88

LISTA TABELELOR

1. Coeficienții de fiabilitate ai scalelor.....	22
2. Operaționalizarea ipotezelor și variabilelor.....	23
3. Distribuția participanților în funcție de vârstă și sex.....	25
4. Prezentarea descriptivă a variabilelor studiului	26
5. Statistici descriptive pentru itemii de la scala integrității.....	28
6. Distribuția frecvenței pentru itemul 3.....	28
7. Distribuția frecvenței pentru itemul 11.....	29
8. Distribuția frecvenței pentru itemul 7.....	30
9. Distribuția frecvenței pentru itemul 8.....	31
10. Statistici descriptive ale itemilor pentru subscala Simțămintele față de tatăl meu	33
11. Distribuția frecvenței pentru itemul 22.....	34
12. Distribuția frecvenței pentru itemul 26.....	35
13. Statistici descriptive ale subscalei itemilor pentru Percepția cu privire la implicarea tatălui	36
14. Distribuția frecvenței pentru itemul 39.....	36
15. Statistici descriptive ale itemilor pentru subscalei Relația fizică cu tatăl	37

CAPITOLUL I

INTRODUCERE

De-a lungul ultimelor decenii, s-au efectuat o serie de cercetări privind rolul pe care îl joacă prezența sau absența taților în viața copiilor. Începând cu 1960 s-a constatat în Statele Unite ale Americii, o creștere de șase ori mai mare a nașterilor pentru mamele necăsătorite. În 1999, 69% din nașterile afro-americane, 42% hispanice și 22% american-europene au avut loc în afara căsătoriei. Pe baza acestor tendințe, este posibil ca la un moment dat, mai mult de 85% din copiii afro-americani să trăiască cu un singur părinte. Influența părinților este deosebit de importantă și aceasta se poate observa foarte bine în perioada adolescenței, ținând seama de faptul că majoritatea mamelor sunt părinți singuri și mulți copii au crescut din copilărie cu un singur părinte în casă. De asemenea, acei copii care provin din mame adolescente, au cu 50% mai puține șanse decât colegii lor, de a avea contact cu părinții. (U.S. Census Bureau, 2010).

Implicarea tatălui are urmări pozitive asupra dezvoltării cognitive și socio-comportamentale a copilului, cum ar fi creșterea în greutate, îmbunătățirea ratei de alăptare, competențe lingvistice mai receptive, și realizări academice mai mari (Garfield și Isacco, 2006). Prezența și implicarea tatălui influențează pozitiv nu doar prezentul, ci viitorul băieților și fetelor care cresc alături de tatăl lor.

În plină criză financiară, fostul președinte al Rezervei Federale din Statele Unite ale Americii, domnul Alan Greenspan, evreu de origine română, declara, printre altele, că la baza crizei economice stă natura umană, și oricâte alte crize ar mai fi, indiferent de tipul acestora, tot natura umană ar fi la baza lor (Federal Reserve, 2009). Pe baza celor menționate, putem

afirma că lăcomia sau infidelitatea, îmbogățirea fără principii sau absența simțului de responsabilitate, înseamnă lipsa tot mai acută a unor valori morale absolute, sau mai precis lipsa tot mai accentuată a persoanelor adulte care să interiorizeze aceste valori morale ce pot să înobileze și să consolideze natura umană. Prin urmare, deoarece fiecare problemă prezentă, dacă nu este rezolvată, generează la rândul ei, în mod exponențial, alte probleme, suntem interesați să observăm fluctuația valorii *integritate* în funcție de *prezența* unuia dintre părinți, în speță, cea a tatălui.

Antecedentele problemei

Informațiile pe care le deținem în acest domeniu și care sunt destul de cuprinzătoare au de-a face cu ultimii 50 de ani din istoria Statelor Unite ale Americii. Astfel, în 1960, 87,7% din copii locuiau cu ambii părinți, în timp ce doar 9,1% trăiau cu un singur părinte, și 3,2% cu rudele. În 1980, 76,7% din copii locuiau cu ambii părinți, iar 19,7% trăiau cu un singur părinte și 3,7% cu rudele. În 1990, 72,5% din copii locuiau cu ambii părinți, 24,7% cu un singur părinte și 3,1% cu rudele. În 2000, 69,1% din copii locuiau cu ambii părinți, 26,7% doar cu un singur părinte și 4,2% cu rudele. În 2010, 69,4% din copii locuiau cu ambii părinți, 26,6% cu un singur părinte și 4,1% cu rudele. În 2010, mai mulți copii au fost crescuți de către alte rude (4,1 %), decât de tații lor (3,4%).

În 2010, 33% din copii locuiau în casa tatălui-biologic absent (U.S. Census Bureau, 2010). Se estimează că 1/3 din copii vor trăi cu un părinte non-biologic, înainte de a ajunge la vârsta de 18 ani (CPS Involvement in families with social fathers, 2010).

În 1960, copiii care trăiau doar cu mamele lor, care nu au fost niciodată căsătorite, a fost de 4,3%, în 1980 erau 15,3%, în 1990 erau 31,5%, pentru ca în anul 2000 să ajungă la un procent de 40,8%, iar în 2010 la 43,6% (U.S. Census Bureau, 2010).

În 1960, copiii care trăiau doar cu mamele lor din cauza divorțului, procentul era de 23,7%, în 1980 era 41,8%, în 1990 era de 36,9%, în anul 2000 era 35,0%, iar în 2010 era 30,8% (U.S. Census Bureau, 2010).

Privind asupra acestor statistici, ne întrebăm pe bună dreptate, care sunt efectele absenței tatălui asupra copilului. Astfel, rezultatele nu s-au lăsat așteptate : „Copiii fără tată au un risc mult mai mare de a abuza de droguri sau alcool, de a dobândi boli mintale, tendințe de suicid, performanță școlară deficitară, sarcini în timpul adolescenței și criminalitate” („Declinul parental”, 2011, para. 7). În ultimii 40 de ani, au fost făcute diferite studii, mai ales cu privire la absența tatălui, și nu despre efectele prezenței lui. Cu siguranță că prezența tatălui influențează mai multe aspecte ale vieții copiilor săi, dar în această lucrare, vom încerca să observăm cum influențează prezența tatălui integritatea copiilor ajunși la vârsta adolescenței.

Prezentarea problemei

În România, conform situației prezentate de Direcția Protecției Copilului, la finalul anului 2012, erau înregistrați în evidențele autorităților responsabile de asistența socială, un număr total de 79.901 copii cu părinți plecați la muncă în străinătate. Dintre aceștia, 41% erau complet lipsiți de grija părintească: 22.993 aveau ambii părinți plecați, iar 9.991 proveneau din familii în care părintele unic susținător era plecat. Îngrijorător este și numărul copiilor aflați singuri acasă care au ajuns în sistemul de protecție specială: 3.346 din care, 827 în centre de plasament și 500 în grija asistenților maternali („Statistici și estimări”, 2013).

Băieții și fetele reacționează diferit la absența îndelungată a tatălui. În cazul băieților, această lipsă se observă prin faptul că devin agitați, nesiguri și temători. Agitația și nesiguranța se vor transforma ușor în instabilitate emoțională, impulsivitate și agresivitate. Fetele, în schimb, par a reacționa mult mai bine după plecarea tatălui. În perioada copilăriei ele rămân

cuminți, serioase, având totuși, un aer trist. Însă, consecințele absenței tatălui se observă mai târziu, în momentul în care fetele devin adolescente și își încep primele relații de cuplu („Psiholog pentru copii”, 2011).

Așadar, mulți băieți și fete rămân fără tată în urma separării părinților sau a decesului acestuia. Unii dintre ei poate nu și-au cunoscut niciodată tatăl. Oricum ar fi, s-a observat că majoritatea acestora tind să devină copii „problemă” dacă nu se iau în considerare anumite riscuri pe care această situație le presupune („Psiholog pentru copii”, 2011).

În contextul actual al postmodernismului caracterizat de crize de ordin moral, social sau economic, ne confruntăm cu o serie de efecte care au loc asupra societății în general, și asupra familiei, în special. Ne putem întreba pe bună dreptate, ce este de făcut? Cum putem stopa adâncirea crizelor sociale? S-au constatat o serie de efecte negative asupra copiilor și adolescenților crescuți fără tată: probleme psiho-sociale, intelectuale și morale.

Pe de altă parte, studii recente au arătat faptul că implicarea tatălui în viețile copiilor săi, a contribuit substanțial la creșterea capitalului lor social și economic, la îmbunătățirea rezultatelor comportamentale sau academice, la dezvoltarea carierei, a relațiilor cu colegii, a stimei de sine, a satisfacției maritale și a relațiilor sociale (Krampe și Newton, 2006). Dorim însă ca în această lucrare să ne focalizăm asupra unei chestiuni mai profunde a „naturii umane”. Concret, în cercetarea de față, ne propunem să observăm care este impactul prezenței tatălui asupra integrității adolescenților, încercând să observăm dacă dimensiunile prezenței tatălui, sunt predictorii semnificativi pentru integritatea absolvenților.

Întrebarea cercetării

Pe baza realității conturate mai sus și pe lângă implicațiile socio-economice menționate deja, studiul nostru se va desfășura într-o zonă est-europeană, cu specific ortodox-protestant,

dar marcată profund de istoria recentă a perioadei comuniste, încercând să răspundă la întrebarea următoare: Sunt dimensiunile prezenței tatălui, predictorii semnificativi pentru integritatea absolvenților?

Ipoteza cercetării

Ținând seama de faptul că fiecare dintre cei doi părinți are un rol esențial în dezvoltarea copilului, și deoarece asistăm la un trend al scăderii respectului față de valorile morale și față de autoritate, în acest studiu vom pleca de la o premisă care reprezintă ipoteza cercetării noastre, și anume, vom încerca să observăm dacă dimensiunile prezenței tatălui sunt predictorii semnificativi pentru integritatea adolescenților.

Hi: dimensiunile prezenței tatălui sunt predictorii semnificativi pentru integritatea adolescenților.

Ipoteza nulă

Pentru ca studiul să fie caracterizat de corectitudine academică și pentru a fi imparțiali în premisele noastre, vom porni de la ipoteza nulă care susține că dimensiunile prezenței tatălui nu sunt predictorii semnificativi pentru integritatea adolescenților.

Ho: dimensiunile prezenței tatălui nu sunt predictorii semnificativi pentru integritatea adolescenților.

Obiectivele cercetării

Principalul obiectiv al acestei cercetări, este acela de a stabili dacă există o diferență semnificativă între integritatea adolescenților al căror tată este prezent, și cea al căror tată este absent. Prin urmare, în măsura în care principalul obiectiv este atins, vom încerca să creionăm anumite obiective secundare care țin de recomandările ce se pot face pentru ca tatăl să-și

ocupe mai eficient rolul său în viața copilului, precum și o serie de activități ce pot fi realizate împreună cu copilul său. De asemenea, rezultatele studiului vor ajuta la descoperirea unor cauze majore ale deficitului de valori și la înțelegerea unor fenomene comportamentale în rândul adolescenților, precum și la instruirea corespunzătoare a adulților care se pregătesc să fie părinți sau sunt deja părinți de adolescenți. Nu în ultimul rând, studiul poate influența opinia publică în privința conștientizării rolului pe care tatăl îl poate avea în privința transmiterii de valori, în special, valoarea integrității.

Justificarea studiului

În condițiile actuale, datorită intensificării spiritului consumerist, pe de-o parte, sau al luptei pentru supraviețuire, pe de altă parte, tații din România sunt nevoiți fie să petreacă un timp semnificativ în munca zilnică, fie să plece în străinătate, pentru a susține financiar familia lăsată acasă. În acest context, se pune în discuție necesitatea prezenței tatălui în procesul transmiterii valorilor pentru copii. Prin urmare, suntem interesați să observăm implicațiile prezenței tatălui asupra nivelului integrității în rândul adolescenților.

Premisele studiului

Tendința societății postmoderne este aceea de a relativiza valorile morale absolute și în paralel cu aceasta, de a manifesta un respect tot mai mic față de autoritate. Figura tatălui este prin excelență, simbolul susținerii și ocrotirii, dar și a ordinii și a autorității în familie. Această prezumție se regăsește chiar în gândirea antichității, așa după cum Pitagora afirma: „Omule de stat! Nu stânjeni magistratura taților; e mai sacră decât a ta” („Declinul parental”, 2011).

Decadența societății are la bază în primul rând, chestiuni de moralitate izvorâte din înlăturarea autorității. Trăind într-o situație seculară unde normele morale biblice sunt desconsiderate sau ignorate, vrem să credem că acolo unde tatăl este prezent, integritatea încă

se mai transmite ca o valoare de căpătâi, și odată cu ea, mai mult decât o stopare a problemelor socio-economice sau psiho-intelectuale, ea devine o trăsătură definitorie pentru tratarea dificultăților de bază ale omenirii. În funcție de interacțiunea tată-copil, ne putem aștepta ca influența taților să fie mai mare asupra copiilor dacă timpul petrecut cu ei este mai mare (Lamb, 2010). Fiind neglijat în ultimele decenii tot mai mult, considerăm că dacă rolul tatălui în educația copiilor va fi accentuat ne putem aștepta la o schimbare în bine a societății în care trăim.

Definirea termenilor

Pentru a contura cât mai clar background-ul cercetării prezente, este nevoie de o prezentare cât mai obiectivă a variabilelor cu care lucrăm. Astfel, vom încerca să definim pe rând, ce înțelegem prin prezența tatălui, absența tatălui și integritate.

Prezența tatălui. Atunci când vorbim despre prezența tatălui, ne referim la o realitate care trece dincolo de sensul rezidențial. Astfel, dorim să urmărim ce înseamnă aceasta din punct de vedere psihologic, corelând prezența tatălui cu anumite atitudini pe care acesta le-a avut față de fiul sau fiica sa, precum și anumite activități pe care le-a întreprins sau desfășurat pentru /ori împreună cu fiul sau fiica sa, care se află la vârsta adolescenței acum. Prin urmare, în acest studiu, prezența tatălui este definită din perspectiva simțămintelor pe care adolescentul le are cu privire la tatăl său, din perspectiva propriei percepții asupra implicării tatălui său, și de asemenea, care au fost caracteristicile relației fizice cu tatăl.

Absența tatălui. Psihologic vorbind, absența tatălui nu înseamnă lipsa acestuia din viața copilului pentru o perioadă de timp, pentru mai multe perioade sau pentru totdeauna. Când vorbim despre absența tatălui trebuie să avem în vedere diverse situații date de: absența fizică sau absența psihologică a acestuia. Absența fizică poate surveni în situații în care copilul

a fost născut în afara căsătoriei legal constituite și nimeni nu-și asumă statutul paternal, sau chiar dacă și-l asumă, nu va fi alături de copil de-a lungul etapelor vieții, decât probabil, sporadic sau printr-un ajutor financiar conform legilor în vigoare ale statului. Aceeași situație se poate întâmpla în cazul divorțului sau decesului. O altă situație este dată de lupta pentru supraviețuire și plecarea taților în căutarea unui loc de muncă departe de casă sau în apropiere, dar cu un timp îndelungat petrecut în interes de serviciu (“Brașov 100 la 100”, 2013).

În ceea ce privește absența psihologică, aici se au în vedere situațiile în care toate grijile educative sunt lăsate pe seama soției sau al unui tutore. Dar, dincolo de aceasta, în această lucrare, în funcție de simțămintele, percepția și relația adolescentului cu tatăl său se poate observa dacă tatăl a fost absent din viața copilului său.

Integritatea. Pornind de la definiția din *The American Heritage Dictionary* (2000), integritatea reprezintă aderența fermă la o morală sau la un cod etic exact, ceea ce înseamnă a fi cinstit, a fi corect sau incoruptibil (Schlenker, Weigold și Schlenker, 2008). Când vorbim despre o persoană și spunem că este integră, atunci aceasta reflectă acea însușire de a fi sau de a rămâne intact, întreg din punct de vedere al unor valori sau norme morale bine definite și universal valabile (Schlenker, 2008).

Astfel, integritatea este văzută ca fiind „coerența dintre valori și acțiune, stabilitate în timp, permanență în îndeplinirea rolurilor și contopire cu perspectivele etice” (Dunn, 2009, p. 102). În etică, integritatea este considerată ca onestitate și corectitudine, și este evaluată prin acuratețea acțiunilor cuiva (Schlenker, 2008).

În lucrarea de față, integritatea este văzută ca însușire internă a unor valori morale precum cinstea, sinceritatea, respectarea promisiunilor făcute, loialitatea, autenticitatea și ce înseamnă a fi demn de încredere. Astfel, se va măsura valoarea însușită a unui principiu sau

fermitatea cu care cineva ține la angajamentul de a respecta principiile morale, indiferent de încercări sau consecințe.

Delimitări

Cercetarea va avea limitările ei, deoarece își propune să studieze impactul prezenței tatălui asupra adolescenților din liceele adventiste, nu și din alte licee ale școlilor de stat, ceea ce denotă că cercetarea va avea un grad de generalizare limitat, dar care poate fi foarte relevantă pentru situația adolescenților adventiști din România, privind nivelul de integritate în raport cu prezența tatălui în viața lor. De asemenea, cercetarea se face asupra unui eșantion de adolescenți de religie adventistă și nu urmărește să vadă cum se comportă și alte grupuri din alte confesiuni religioase. O altă limitare este dată de faptul că nu urmărește relația adolescenților cu ambii părinți, ci doar cu tatăl.

Perspectiva biblică

Educația a ocupat un loc important în lumea biblică. Ambii părinți aveau datoria să transmită învățătura necesară dezvoltării copiilor lor (Proverbe 1:8; 6:20), dar tatăl era responsabilul principal nu numai pentru bunăstarea familiei (1 Timotei 5:8), ci atât pentru conducerea închinării din familie (Iov 1:5), cât și pentru crearea cadrului care să-l ajute pe copil în formarea caracterului (Deuteronom 6:6-9; Proverbe 4:1). În perspectiva escatologică, tații (תבֿא) sunt invitați să ia inițiativa să-și „întoarcă inima” spre copiii lor, pentru ca la rândul lor, copiii „să-și întoarcă inima spre tații lor” (Maleahi 4:6). De remarcat faptul că este singurul loc din Scriptură în care cele trei noțiuni sunt împreună: tați, copii, inimă (Canfield, 2011).

Relatările Bibliei ne descoperă nu numai „cum Dumnezeu este activ în toate structurile familiei” (Kiesling, 2017, p. 87), dar găsim în literatura biblică, în diferite ocazii, cum

Dumnezeu Se prezintă pe Sine ca Tată, oferindu-Se astfel ca exemplu pentru ceea ce ar trebui să însemne pentru copiii săi, un tată prezent în viața lor (Cochran, 2011). Astfel, în calitatea Sa de Creator, El este un Tată responsabil și iubitor (Deuteronom 32:6). Fiind comparat cu o stâncă de neclintit, El este demn de încredere (Psalm 89:26). Ca Tată, El salvează, oferind ajutor și răspuns nevoilor cele mai profunde (Isaia 63:16), Este un Tată milos care poartă de grijă și apără pe cei defavorizați (Psalm 68:5). Ca Tată, El este Prieten (Ieremia 3:4) și înțelept în transmiterea informațiilor (Matei 24:36). Toate aceste imagini despre Dumnezeu ca Tată, îi ajută pe tații de pe pământ „să dezvolte un nou sens al implicării lor în viața copiilor” (Kiesling, 2017, p. 88).

Semnificația și onoarea funcției tatălui este prevalentă în întreaga Scriptură, făcându-ne să ne întrebăm cât se poate de serios „dacă în lumea modernă, noi înțelegem valoarea și rolul tatălui în familia și societatea contemporană” (Kiesling, 2017, p. 88).

CAPITOLUL II

ANALIZA LITERATURII

Prezența tatălui

Ce înseamnă să fii prezent sau absent? Cuvântul absent se referă la lipsa prezenței sau la îndepărtare, în timp ce prezența înseamnă a te afla într-un loc special. Absența poate fi, de asemenea, folosită pentru a identifica o stare de neatenție sau de distragere a atenției, în timp ce prezența se poate referi la faptul că este o anumită concentrare sau conștientă (McDougal, Durnell și Dlamini, 2018).

În istoria creștinismului, rolul și implicarea tatălui au fost marcate puternic de gândirea biblică, astfel că tații, pe lângă susținerea economică, s-au ocupat de instruirea moral-spirituală a copiilor, precum și de disciplinarea lor. Însă, de cele mai multe ori, aceasta avea loc într-o atmosferă distantă, considerându-se că manifestarea afectivității era o marcă a indulgenței părintești ce putea atrage după sine ruina caracterului copiilor (Pleck și Pleck, 1997).

Înainte de revoluția industrială, familia funcționa în general, într-un sistem patriarhal în care tatăl avea rolul de profesor și ghid moral. El era deținător de proprietăți pe care le manageria după cum voia, oferindu-le copiilor partea lor și dându-și consimțământul pentru căsătoria lor. Pe lângă partea administrativ-economică, una dintre sarcinile importante ale tatălui era aceea de transmite cu responsabilitate valorile obținute în primul rând din studiul Bibliei, el fiind principalul adult care trebuia să le citească celor mici. Erau considerați tați buni, aceia care reprezentau cu cinste conduita creștină și ai căror copii cunoșteau bine

Scriptura (Kiesling, 2017).

Odată cu jumătatea secolului al XVIII-lea, stilul patriarhal, cultivat de-a lungul secolelor, avea să cunoască schimbări puternice începând cu Franța și mai apoi cu Anglia. Imaginea autoritară a tatălui devine mai degrabă una a învățătorului moral, iar începând cu era industrializării și a urbanizării, absența tatălui începe să fie tot mai pregnantă, fiind nevoie ca mama să reia în cea mai mare parte rolul de educator și disciplinator al familiei (Pleck și Pleck, 1997).

Pe acest fundal, apare la începutul secolului XX, în 1904, una dintre cele mai puternice declarații ce înglobează deopotrivă prezența tatălui alături de valoarea integrității. Astfel, White (2012) sublinia:

Nevoia cea mai mare pe care o are lumea este aceea de bărbați - bărbați care să nu se lase cumpărați sau vânduți, bărbați care să fie cinstiți și credincioși în adâncul sufletului lor, bărbați care să nu se teamă să spună păcatului pe nume, bărbați a căror conștiință este la fel de bine orientată către datorie, precum este acul busolei către pol, bărbați care vor lua poziție neclintită pentru adevăr, chiar dacă s-ar prăbuși cerurile. (p. 57)

O societate în care bărbații și-ar asuma rolul desemnat lor de către Creator, ar putea să pună stavilă răului și mai mult decât atât, s-ar dezvolta continuu. Integritatea lor ar crea un mediu sigur și de încredere în propriile familii, iar fiii lor ar avea înaintea lor exemple incontestabile. În acest fel, influența spre bine a unor asemenea căminuri ar conduce la o revoluție morală și socială de necontestat.

De-a lungul anilor 1990, apar tot mai multe cercetări despre implicarea tatălui în familie, grupate în general pe patru direcții: influența socio-culturală, diferite forme de raportări tată-copil și prezența tatălui, legătura dintre relația tatălui cu copilul și efectele asupra

amândurora, și explorarea identității tatălui ca parte a unui proces reciproc negociat de bărbați, copii, mame și alte părți interesate (Marsiglio, Amato, Day și Lamb, 2000).

Ca urmare a numeroaselor probleme de natură socială, o serie de cercetări au apărut la început, mai ales despre influența lipsei tatălui asupra adolescenților. Unul dintre studiile făcute în acest sens, a arătat că riscul de încarcerare este mai mare pentru băieții care trăiesc în absența tatălui, iar adolescenții care s-au confruntat cu cel mai mare risc de a intra în pușcărie, erau cei care proveneau din familii cu părinți vitregi (Harper și McLanahan, 2004). De asemenea, acei copii care au crescut fără un tată biologic s-au implicat mult mai timpuriu în relații sexuale față de cei care s-au bucurat de prezența tatălui lor (Mendle et al., 2009).

Anumite cercetări arată spre faptul că pentru fete absența tatălui duce la o tendință de externalizare mai mare și un comportament reactiv în dreptul acestora (Boothroyd și Cross, 2017). Un alt studiu făcut în China a arătat că influența absenței taților asupra anxietății și stimei de sine a adolescenților pare să fie mai gravă decât așteptările celor implicați în cercetare, iar influența absenței tatălui s-a dovedit a fi diferită în funcție de momentul absenței tatălui (Luo, Wang și Gao, 2012).

Absența tatălui pare a fi mai degrabă cauza, decât rezultatul comportamentului problemelor copilului în familiile tinere din Marea Britanie și afectează deopotrivă băieți și fete într-un mod similar. Mai ales în primii ani, efectele absenței tatălui sunt mult mai evidente asupra comportamentului copiilor (Flouri, Narayanan și Midouhas, 2015).

Alte cercetări efectuate în Marea Britanie au constatat că absența tatălui duce la riscul de creștere a simptomelor de depresie la fetele adolescente (Culpin, Heron, Araya și Joinson, 2015). Lipsa tatălui din punct de fizic și emoțional sau prezența unui tată agresiv, va duce la deteriorarea calității relației și la generarea de violență (Botèro, 2012).

Începând cu sfârșitul anilor 2000, numeroase studii despre implicarea și prezența tatălui au ajutat la înțelegerea contribuției pe care bărbații o au asupra vieților copiilor (Krampe și Newton, 2006). Astfel, tații care oferă atât capital economic, cât și social copiilor lor, vor influența comportamentul școlar și realizările academice, dezvoltarea carierei, relațiile cu ceilalți, stima de sine, satisfacția maritală și puterea legăturilor sociale (Marsiglio et al., 2000).

Un alt studiu efectuat în acest sens, a arătat că băieții al căror tată a fost prezent, au avut o percepție mai înaltă despre masculinitatea lor, decât cei care au avut tatăl absent. De asemenea, fetele al căror tată era lipsă și care aveau un venit mai mic în familia lor, se vedeau pe sine cu un nivel mai înalt de masculinitate comparativ cu cele care aveau tatăl prezent. Tot în acest sens, adolescenții al cărui tată era prezent, au tins să fie mult mai tradiționali în orientările legate de rolul genului lor decât cei al căror tată era lipsă (Mandara, Murray și Joyner, 2005).

În același timp, acolo unde adolescenții au cultivat o relație de apropiere față de tatăl nerezident sau chiar față de tatăl vitreg, s-au putut observa anumite beneficii și rezultate îmbucurătoare pentru aceștia (King, 2006). Astfel, acolo, unde tatăl nerezident i-a vizitat mai des sau i-a susținut material într-un mod constant, s-a observat un comportament mai bun la adolescenți. Impactul implicării tatălui nerezident asupra comportamentului copilului este diferit printre afro-americieni, englezi și familiile latine (Mullins, 2011).

În ultimii ani, au fost realizate anumite studii care susțin ideea că prezența tatălui este esențială pentru bunăstarea copilului. Astfel, acestea au arătat că există corelări pozitive între implicarea tatălui și realizările copilului (Jeynes, 2016): scăderea delincvenței, a criminalității și a problemelor specifice băieților, creșterea stimei de sine și mai puține probleme de ordin psihologic în rândul fetelor, adoptarea unei atitudini mai pozitive față de școală, reducerea

numărului de sarcini extra-maritale, dezvoltarea sănătății mentale, realizări educaționale și financiare mai înalte, o mai bună satisfacție a vieții.

Integritatea

Integritatea se referă la comportamentul etic, și înseamnă "a face ceea ce trebuie", iar "un lucru corect" este dat de o acțiune etică. Noțiunea de integritate nu este un concept neutru din punct de vedere moral (Monga, 2016). De obicei, în ultimii ani, cercetările legate de judecata morală și comportament, s-au concentrat mai cu seamă asupra rolului auto-determinant al identității morale (Schlenker, Miller și Johnson, 2009). Întâlnită în rândul virtuților de caracter narniene (Francis, Pike, Lanksher și Lickona, 2017), integritatea, așa cum am văzut și la definirea termenilor, reprezintă însușirea personală și exemplificarea în viața de zi cu zi a unor valori morale imuabile într-un mod consecvent și armonios indiferent de circumstanțe (Schlenker et al., 2009). O revizuire amănunțită a literaturii permite identificarea a patru caracteristici comune pentru diferite moduri de înțelegere a integrității. Acestea sunt dreptatea, consistența, principiile corecte și motivația corectă (Bosch și Cavallotti, 2016).

Oamenii care acordă o importanță mai mare identității lor morale, se pare că încredințează memoriei conceptele morale, menționează teme morale când se descriu pe ei înșiși sau proprii eroi (Schlenker et al., 2008), vorbesc mai mult despre implicarea în voluntariat pentru cauze nobile și ajutarea celor în nevoie, și vorbesc mai puțin despre acțiuni lipsite de etică, precum minciuna, copiatul, hoția și infidelitatea. Identitatea morală oferă tipuri, reguli și standarde pentru propria determinare și pare să fie o sursă importantă pentru motivația morală (Schlenker, 2008).

Un alt aspect important este legat de faptul că, cu cât cineva progresează spre o integritate reală, cu atât mai mult are capacitatea pentru o interdependență sănătoasă. Astfel,

pe măsură ce dezvoltă o identitate puternică, devine mai doritor să se sacrifice pentru binele altora (Haglund, 2014).

Deși concepțiile oamenilor despre moralitate pot fi diferite, există totuși, caracteristici centrale care sunt împărtășite în mod colectiv. Acestea înseamnă, printre altele, a fi principial (cu aluzie la a face ceea ce este drept, având valori și convingeri clare), a fi onest (cineva în care te poți încrede, adevărat, sincer, demn de încredere), altruist (având grijă de alții, fiind respectuos, bun, empatic, cooperant, amabil), a fi cinstit (de încredere, responsabil, harnic) și adesea religios sau spiritual (Schlenker, 2008).

Integritatea este dimensiunea morală care încorporează câteva din aceste calități. Aceasta este definită ca fiind o aderare fermă la un cod moral sau etic foarte strict și reflectă ființa ca întreg sau de nedivizat. Integritatea este văzută ca fiind esența virtuții și a tăriei de caracter (Peterson și Seligman, 2004), iar când este definită din perspectiva principialității și onestității, se răsfrânge în toate studiile care tratează dimensiunile identității morale.

Constructorii legați de integritate sunt printre cei mai de dorit dintre toate caracteristicile sociale. Conceptul integrității a jucat un rol cheie în filozofia moralei de-a lungul istoriei și a fost promovat în toate societățile datorită importanței pe care îl are în cadrul relațiilor sociale (Schlenker et al., 2009). Pentru ca un grup să funcționeze într-un mod eficient, membrii aparținători trebuie să se bazeze unii pe alții, să fie onești, să se țină de cuvânt, să fie ceea ce pretind că sunt, și să respecte regulile grupului pentru bunăstarea lor socială. Integritatea are o importanță unică în cadrul relațiilor deoarece aceasta este piatra de rezistență pentru tranzacțiile sociale (Schlenker et al., 2009).

Cu privire la integritatea adolescenților, se cunoaște faptul că necinstea academică printre elevii de liceu tinde să se transforme într-o epidemie care afectează aproape fiecare elev, compromițând nu doar creșterea lor intelectuală, ci de asemenea, dezvoltarea lor morală

(Stephens și Wangaard, 2013). Tot astfel, este recunoscut faptul că la vârsta adolescenței apar în mass-media tot felul de tensiuni și scandaluri care scot în evidență pe de-o parte, lipsa integrității personale a tinerilor (Seifert, 2014), dar pe de altă parte, reies și anumite întrebări precum: cine i-a influențat sau îi ajută pe elevi în formarea identității morale? Cum vor alege în fața dilemelor morale sau etice?

Prin urmare, studiul prezent ridică o întrebare pertinentă legată de rolul tatălui în formarea caracterului copiilor pentru ca aceștia să-și însușească valoarea integrității și să devină promotori al acesteia.

CAPITOLUL III

METODĂ

Tipul de cercetare

Toate cercetările, după părerea lui Best și Kahn (2006), se încadrează în cel puțin una dintre cele patru tipuri de cercetare: istorică (observă și interpretează evenimentele din trecut pentru a descoperi generalizări care să ofere informații utile pentru viitor), descriptivă (folosește metodele cantitative pentru a compara și a găsi relații între variabile care nu au fost manipulate), calitativă (utilizează metode necantitative pentru a ilustra ce se întâmplă între variabile) și experimentală (studiază ce se întâmplă când variabilele sunt manipulate).

Pe baza clarificărilor amintite mai sus, cercetarea de față poate fi considerată descriptiv-corelațională, și cantitativă deoarece studiază relația dintre două variabile: o variabilă independentă dată de grupul de adolescenți și o altă variabilă dependentă care va indica nivelul integrității adolescenților în funcție de două categorii: prezența sau absența tatălui în viața lor.

Populația

Populația studiului ales va fi formată din elevii cu vârsta cuprinsă între 13-19 ani din cadrul celor trei licee adventiste: Liceul Teoretic „Mihai Ionescu”, Liceul Teologic Adventist „Ștefan Demetrescu” din București și Liceul Teologic Adventist „Petre Paulini” din Craiova. Astfel, sunt 200 de elevi care vor participa în cadrul acestei cercetări, proveniți atât din mediul urban cât și cel rural, din aproximativ toate zonele României, de religie preponderent

adventistă, dar indiferent de sex și etnie.

Instrumente

Studiul prezent va folosi două instrumente: unul pentru a măsura prezența tatălui, folosind un chestionar creat de Krampe și Newton (2006), iar celălalt pentru a măsura integritatea, creat de Schlenker (2008). Astfel, vom folosi scala prezenței tatălui pentru a examina experiența tânărului adolescent – fată și băiat - pe care a avut-o cu tatăl său. Și de asemenea, vom folosi scala integrității pentru a observa nivelul integrității adolescentului și astfel să putem trage concluziile aferente cu privire la impactul pe care prezența tatălui a avut-o asupra copiilor săi.

Prezența tatălui

Pentru a identifica nivelul prezenței tatălui, vom folosi trei scale din Father Presence Questionnaire (Krampe și Newton, 2006), așa după cum sunt redate acestea în Anexă A: (a) simțămintele adolescentului față de tatăl său; (b) percepția adolescentului cu privire la implicarea tatălui său și (c) relația fizică a adolescentului cu tatăl său.

Astfel, relația cu tatăl este dată de elemente afective, comportamentale și cognitiv-perceptive, elemente prin care vom operaționaliza din punct de vedere al simțămintelor, percepțiilor și al relației fizice pe care fiul/fiica adolescent/ă le are cu privire la tatăl său.

Pentru simțămintele adolescentului față de tatăl său, sunt 13 itemi, numerotați în chestionar de la 19 la 31. Pentru percepția adolescentului cu privire la implicarea tatălui său, sunt 14 itemi, numerotați de la 32 la 45, iar pentru relația fizică a adolescentului cu tatăl său, sunt 9 itemi, numerotați în chestionar de la 46 la 54. Toți cei 36 de itemi de la fiecare scală trebuie să fie citați cu atenție de respondenți și să marcheze cu X cifra din intervalul de la 1 la 5, care reprezintă cel mai bine realitatea. Astfel, dacă un anumit item exprimă o realitate care a

avut loc mereu/întotdeauna, atunci se marchează cu X în dreptul lui 5. Dacă a avut loc frecvent, atunci se bifează cu X cifra 4. Dacă a fost ocazional, se va alege 3. Dacă s-a întâmplat rar, se va alege 2, iar pentru niciodată, se va alege 1.

Pentru scala simțămintelor față de tată, consistența fiabilității interne este foarte bună, cu coeficientul Cronbach inițial α de .96, iar pentru percepția cu privire la implicarea tatălui, de .94, respectiv .95 pentru relația fizică a adolescentului cu tatăl său.

Scala Integrității

În lucrarea prezentă se va folosi Scala Integrității a lui Schlenker (2008) pentru a măsura nivelul de integritate al adolescenților (vezi Anexă B). Respondenților li se va cere să citească fiecare dintre declarațiile celor 18 itemi (numerotați de la 1 la 18) și să arate măsura în care sunt de acord sau nu, având 1 pentru *dezacord puternic*, 2 pentru *dezacord*, 3 pentru *nici de acord și nici dezacord*, 4 pentru *de acord* și 5 pentru *de acord puternic*. Pentru itemii 1, 3, 5, 7, 12 și 15 s-a făcut o inversare a scorurilor.

Cei 18 itemi ai scalei măsoară valoarea inerentă a conduitei de principiu, fermitatea angajamentului față de principii în ciuda ispitelor sau costurilor, precum și lipsa dorinței de a argumenta comportamentul neprincipial. Deși anumiți itemi se referă la a spune adevărul, a minți și a înșela, chestiuni ce sunt inerente definițiilor integrității, participanții sunt lăsați să definească principiile, precum și ce este *corect* versus *greșit* pentru ei înșiși. Cu cât scorurile sunt mai înalte pe scală, cu atât reflectă mai bine pretențiile cuiva de a fi devotat principiilor etice. Scala are proprietăți psihometrice acceptabile. Consistența fiabilității interne este foarte bună, cu coeficientul alpha de Cronbach α variind de la .84 la .90 de-a lungul a cinci eșantioane independente. Fiabilitatea testare-retestare este de asemenea bună la intervale de 2-5 săptămâni, $r(177) = .82, p < .0001$ și intervale de 5-12 săptămâni, $r(71) = .72, p < .0001$.

Distribuția este aproximativ normală, având un scor mediu ($m = 66.1$, mediana = 66.0, $n = 1341$) deasupra punctului neutru (54) al scalei, arătând astfel o ușoară asimetrie negativă. Pentru a indica media dezacordului cu declarațiile de principiu, s-a coborât doar 8.4% sub punctul neutru, susținând astfel, punctul de vedere că nivelul de integritate poate fi evaluat, variația fiind dată în primul rând, de gradul de loialitate al unei persoane.

Comparațiile cu nouă modele diferite, folosind analizele de factor confirmatorii, au arătat că scala pare să reprezinte un singur factor global prin metoda efectelor asociate itemilor cu scor direct versus celor cu scor invers. Dimensiunea latentă de bază pare să reflecte spectrul principial-eficacitatea și susține argumentarea scalei (McFerran, Aquino și Duffy, 2010; Peterson și Seligman, 2004; Schlenker, 2008; Schlenker et al., 2008, 2009).

Pentru folosirea acestui instrument s-a obținut aprobarea autorului, a fost tradus în limba română de trei traducători autorizați și după validarea în limba română, s-a trecut la completarea chestionarului de către 200 de elevi din trei licee adventiste din România.

Pentru validarea în România a instrumentelor ce conțin patru scale, una pentru integritate și trei subscale pentru prezența tatălui, s-a făcut traducerea lor din limba engleză, de către traducători autorizați, apoi s-a făcut un studiu pilot pe un grup de 20 de elevi de la Liceul Teoretic „Mihai Ionescu” din București.

Pentru prezența tatălui, am folosit scala ”Father Presence Questionnaire” (Krampe și Newton, 2006), cu cele trei subscale: (a) Simțămintele adolescentului față de tatăl său; (b) Percepția adolescentului cu privire la implicarea tatălui său și (c) Relația fizică a adolescentului cu tatăl său. Întreaga scală conține 36 de itemi, numerotați în chestionar cu cifre de la 19 la 54. În dreptul fiecărui item, fiecare adolescent participant la studiu, a ales o valoare de frecvență de la 1 la 5 de pe scala Likert.

Subscala ”Simțămintele mele față de tatăl meu” are 13 itemi, numerotați în chestionar

cu cifre de la 19 la 31. Pentru itemii 30 și 31 s-a făcut o inversare a scorurilor.

Subscala "Percepția mea cu privire la implicarea tatălui" are 14 itemi, numerotați în chestionar cu cifre de la 32 la 45. Pentru itemul cu numărul 45 s-a făcut o inversare a scorului.

Subscala "Relația fizică cu tatăl" are 9 itemi, numerotați în chestionar cu cifre de la 46 la 54. Instrumentele au fost validate cu succes, având indicele alpha de Cronbach conform

Tabelului 1:

Tabelul 1

Coefficienții de fiabilitate ai scalelor

Scala	α
Integritate personală	.880
Relația cu tatăl	.975
Simțămintele mele față de tatăl meu	.957
Percepția cu privire la implicarea tatălui	.941
Relația fizică cu tatăl meu	.894

Variabilele

Cercetarea se va concentra asupra a două variabile: prezența tatălui și nivelul de integritate. Prima va fi considerată variabilă independentă, cu trei subscale, iar ultima, variabilă dependentă.

Ipoteza nulă

Ipoteza nulă postulează faptul că dimensiunile prezenței tatălui nu sunt predictorii semnificativi pentru integritatea adolescenților.

Operaționalizarea variabilelor și ipotezelor

Operaționalizarea ipotezei împreună cu cele două variabile poate fi urmărită în Tabelul

2. Tabelul mai cuprinde date referitoare la tipul variabilei, scala în care aceasta se măsoară valorile pe care le poate lua, instrumentul de măsură împreună cu proba de semnificație statistică.

Tabelul 2

Operaționalizarea ipotezelor și variabilelor

Ipoteza nulă	Variabila	Tip	Nivel de măsurare	Valori / categorii	Instrument	Proba de semnificație statistică
Dimensiunile prezenței tatălui nu sunt predictori semnificativi pentru integritatea adolescenților	-Prezența tatălui -Simțăminte față de tată -Percepția cu privire la implicarea tatălui	Independență	De interval	36-180	Chestionar – prezența tatălui (Krampe și Newton, 2006)	Analiza regresiei liniare multiple
	Nivelul de integritate	Variabila dependentă	De interval	18-90	Integrity Scale (Schlenker, 2008)	

CAPITOLUL IV

REZULTATE

După ce în primele trei capitole, s-au pus bazele acestei cercetări, stabilind care este problema pe care doresc s-o dezbat, precum și elementele aferente cadrului de cercetare, revizuirea literaturii și metodele de cercetare folosite, voi încerca să prezint în acest capitol care sunt rezultatele obținute în urma prelucrării datelor.

Descrierea statistică a eșantionului

Cercetarea a fost realizată pe un eșantion de 200 de elevi cu vârste cuprinse între 13-19 ani, aparținând celor trei licee adventiste din sudul României: Liceul Teoretic „Mihai Ionescu”, Liceul Teologic „Ștefan Demetrescu” din București și Liceul Teologic „Petre Paulini” din Craiova. Cei 200 de elevi reprezintă 30% din totalul elevilor, aparținând claselor a VII-a, a VIII-a, a IX-a, a X-a, a XI-a și a XII-a, din cele trei licee.

Vârsta și sexul respondenților

Vârsta elevilor chestionați este cuprinsă între 13 și 19 ani (vezi Anexă C). Cei mai mulți sunt elevi de 15 și 16 ani, totalizând împreună 105, ceea ce înseamnă 52,5%, iar cei mai puțini sunt elevi de 13 și 19 ani, în număr de 19, adică 9,5%. De asemenea, elevii cu vârsta cuprinsă între 17 și 18 ani, sunt 59, reprezentând 29,5%. Practic, mai bine de 90% din toți respondenții, au vârsta cuprinsă între 14 și 18 ani.

Din totalul de 200 de elevi, care au participat la studiu, 77 au fost băieți (38,5%) și 123 au fost fete (61,5%). La fiecare categorie de vârstă, numărul băieților este mai mic decât al

fetelor, singura excepție făcând-o adolescenții de 14 ani, unde băieții sunt cu 5 mai mulți. La polul opus se află cei de 15 ani, unde fetele sunt cu 25 mai multe decât băieții. Un alt aspect care merită remarcat, este cel legat de faptul că fetele cu vârste cuprinse între 15 și 17 ani, reprezintă aproape 50% din totalul eșantionului (93, ceea ce înseamnă 46,5%). Distribuția respondenților în funcție de vârstă și sex o putem observa în Tabelul 3.

Tabelul 3

Distribuția participanților în funcție de vârstă și sex

Vârsta	<i>n</i> băieți	<i>n</i> fete	%
13 ani	4	5	4,5
14 ani	11	6	8,5
15 ani	17	42	29,5
16 ani	17	29	23,0
17 ani	12	22	17,0
18 ani	12	13	12,5
19 ani	4	6	5,0

Fiabilitatea instrumentelor

Validarea instrumentelor pe care le-am folosit pentru măsurarea variabilelor, a fost făcută în limba engleză (vezi Anexă D). Pentru validarea a traducerii, s-a folosit un studiu pilot, pe un grup de 20 de elevi, după cum a fost arătat în capitolul anterior. După validarea traducerii instrumentelor, s-a realizat validarea acestora pe întregul eșantion de 200 de elevi, comparând-o cu validarea din limba engleză (vezi Anexă E).

Consistența fiabilității interne a instrumentului pentru măsurarea integrității, având coeficientul Cronbach α variind de la .84 la .90 de-a lungul a cinci eșantioane independente, în studiile inițiale, s-a regăsit și în studiul prezent. Astfel, coeficientul Cronbach α este de .902, confirmând cu succes validitatea acestui instrument.

Pentru prezența tatălui, coeficientul Cronbach α este de .978, confirmând astfel, fiabilitatea internă a instrumentului. Subscala “Simțămintele mele față de tatăl meu” are coeficientul Cronbach α este de .957, ceea ce reprezintă o fiabilitate foarte bună, puțin ridicată de valoarea inițială de .922 (Krampe și Newton, 2006). Subscala “Percepția mea cu privire la implicarea tatălui” are coeficientul Cronbach α este de .953, ceea ce reprezintă de asemenea, o fiabilitate foarte bună, chiar dacă este ușor sub valoarea inițială de .983 (Krampe și Newton, 2006). Subscala “Relația fizică cu tatăl” are coeficientul Cronbach α este de .917, reprezentând o fiabilitate foarte bună, chiar puțin peste valoarea inițială de .836 (Krampe și Newton, 2006).

Descrierea variabilelor studiului

În acest subcapitol, are loc o prezentare descriptivă asupra variabilelor luate în analiză (vezi Anexă F), pentru a observa cum se comportă în cadrul întregului eșantion care a participat la efectuarea studiului (vezi Tabelul 4). Astfel, pe un interval de la 1 la 5, valoarea minimă statistică este 1 pentru integritate și 1,11 pentru prezența tatălui, iar valoarea maximă pentru ambele variabile este 5. Din punct de vedere al mediei statistice, integritatea are valoarea 3,7075 cu deviație standard de ,66907, iar prezența tatălui este de 3,8488 cu deviația

Tabelul 4

Prezentarea descriptivă a variabilelor studiului

Variabila	<i>n</i>	Minim	Maxim	M	DS
Integritatea	200	1,00	5,00	3,7075	,66907
Prezența tatălui	200	1,11	5,00	3,8488	,93445
Simțămintele	200	1,00	5,00	3,9719	,98989
Percepția implicării	200	1,00	5,00	3,7661	1,01496
Relația fizică	200	1,00	5,00	3,7994	,92458

standard de ,93445. Cele trei subscale ale prezenței tatălui au o medie statistică de 3,9719 (“simțămintele față de tatăl meu”), 3,7661 (“percepția față de implicarea tatălui”) și 3,7994 (relația fizică cu tatăl).

Integritatea

Nivelul de integritate reprezintă variabila dependentă din cadrul cercetării și este măsurat prin intermediul a 18 itemi. Itemii măsoară valoarea inerentă a conduitei principiale, fermitatea angajamentului față de principii în ciuda încercărilor sau costurilor și evitarea de a sta pe gânduri dacă să alegi sau nu un comportament principal (vezi Tabelul 5). Deși anumiți itemi includ referințe despre a spune adevărul sau a minți (1, 12 și 15), sau despre a trișa, sau a nu fi condus după simțul datoriei (2 și 14), aceștia definesc în mod inerent integritatea. Astfel, deși sunt exprimate în formulări diferite, participanților li s-a cerut să exprime nivelul de loialitate față de principiile morale, în funcție de ceea ce este corect versus greșit. Scorurile mai înalte de pe scală reflectă pretențiile mai puternice de a fi loial principiilor etice. De asemenea, scorurile obținute reprezintă concepțiile respondenților despre sine, cine sunt ca identități publice și cum sunt în relațiile cu alții.

Deoarece scala are 18 itemi, care cumulează valori de la 1 (*puternic dezacord*) la 5 (*puternic de acord*), valoarea minimă a scalei este de 18 puncte, iar valoarea maximă este de 90. În acest context, ținând seama de statisticile descriptive ale scalei (vezi Tabelul 6), itemul 3 (“Indiferent de principii, în lumea zilelor noastre, trebuie să fii practic, să te adaptezi oportunităților” și “să faci ceea ce este mai avantajos pentru tine”), a obținut media cea mai mică: 2,92, nu mai puțin 33 (16,5%) de respondenți alegând valoarea *puternic de acord*, și doar 25 (adică 12,5%) au ales *puternic dezacord*. Tabelul 6 oferă o imagine de ansamblu asupra modului în care respondenții s-au raportat la ideea de principii versus oportunism).

Tabelul 5

Statistici descriptive pentru itemii de la scala integrității

	Min.	Max.	M	DS
i06	1	5	4,08	1,007
i08	1	5	4,04	,950
i02	1	5	4,02	1,058
i14	1	5	4,02	,921
i04	1	5	3,89	1,013
i17	1	5	3,87	,991
i13	1	5	3,85	1,097
i01	1	5	3,81	1,162
i18	1	5	3,76	1,038
i16	1	5	3,67	1,008
i10	1	5	3,63	1,057
i12	1	5	3,62	1,226
i15	1	5	3,59	1,224
i05	1	5	3,54	1,142
i09	1	5	3,52	1,182
i07	1	5	3,50	1,272
i11	1	5	3,41	,952
i03	1	5	2,92	1,277

Tabelul 6

Distribuția frecvenței pentru itemul 3

Categoria	n	%
<i>dezacord puternic</i>	33	16,5
<i>dezacord</i>	47	23,5
<i>nici de acord și nici dezacord</i>	48	24,0
<i>de acord</i>	47	23,5
<i>de acord puternic</i>	25	12,5

Următorul item, ca valoare de la minim la maxim, este itemul 11 (“Există principii etice universale și ar trebui aplicate în toate circumstanțele, fără nicio excepție”), care a obținut media 3,41 și în dreptul căruia doar 27 de respondenți (13,5%) au ales valoarea maximă *puternic de acord*. Un procent de 86,5% dintre respondenți oscilează între *de acord*

(31%) și *puternic dezacord* (2,5%), ceea ce înseamnă că pentru 62 dintre respondenți (31%) există principii etice universale care ar trebui să se aplice în toate circumstanțele, dar mai sunt și excepții. 82 (41%) au ales *nici dezacord/nici acord*, ceea ce înseamnă lipsă de angajament față de principiile etice, izvorâtă fie din lipsa de informare corespunzătoare, fie imaturitate volitiv-comportamentală. În Tabelul 7 este găsită o imagine de ansamblu a frecvenței descriptive a itemului 11.

Tabelul 7

Distribuția frecvenței pentru itemul 11

Categoria	<i>n</i>	%
<i>dezacord puternic</i>	5	2,5
<i>dezacord</i>	24	12,0
<i>nici de acord și nici dezacord</i>	82	41,0
<i>de acord</i>	62	31,0
<i>de acord puternic</i>	27	13,5

Este foarte important să observăm că în timp ce doar 2,5% sunt în *dezacord puternic* cu faptul că „există principii etice universale și ar trebui aplicate în toate circumstanțele, fără nicio excepție” (i11), 9,5% ($n = 19$) sunt în *dezacord puternic* cu faptul că „nu există principii pentru care merită să mori”, în timp ce 26% ($n = 52$) dintre respondenți arată în itemul 7 ($M = 3,50$), că sunt *puternic de acord* cu afirmația din acest item (vezi Tabelul 8).

La polul opus, vorbind despre valorile maxime ale scalei, avem itemul 6 (“Adevăratul test al caracterului stă în determinarea cuiva de a-și respecta principiile, indiferent de prețul pe care ar trebui să-l plătească”) cu o medie de 4,08. În timp ce 6 dintre respondenți (3%) sunt în *dezacord puternic* cu afirmația acestui item, 84 dintre ei (42%), sunt *puternic de acord* cu faptul că „adevăratul test al caracterului stă în determinarea cuiva de a-și respecta principiile,

Tabelul 8

Distribuția frecvenței pentru itemul 7

Categoria	<i>n</i>	%
<i>dezacord puternic</i>	19	9,5
<i>dezacord</i>	27	13,5
<i>nici de acord și nici dezacord</i>	40	20,0
<i>de acord</i>	62	31,0
<i>de acord puternic</i>	52	26,0

procentul obținut pe scala de la 1 la 4 (58%) și ne raportăm la categoria 3, unde avem un procent cumulativ de 87,5%, observăm o diferență de 29,5% (59 de respondenți). Ceea ce înseamnă că respondenții tind să gândească despre integritate în termenii idealului și sunt de acord cu valoarea în sine, dar nu văd nicio problemă să renunțe la anumite principii dacă vor să atingă anumite ținte care pentru ei înseamnă succes.

Un alt item apropiat de valoarea maximă, este itemul 8 („Este important pentru mine să simt că nu mi-am compromis principiile”), cu o medie de 4,04. În timp ce doar 8 respondenți (4%) sunt în *puternic dezacord* cu această afirmație, 66 (33%) sunt *puternic de acord*. Cumulat (vezi Tabelul 9), doar 19% dintre respondenți (*n*38) aleg un scor de la 1 la 3 (*puternic dezacord* – 4%; *dezacord* – 2%; *nici dezacord/nici acord* – 13%). Cel mai mare procent (48%) este de acord cu afirmația că „este important pentru mine să simt că nu mi-am compromis principiile”.

Prin urmare, în timp ce doar 44,5% sunt *puternic de acord* și *de acord* (13,5%, respectiv 31%) că „există principii etice universale și ar trebui aplicate în toate circumstanțele, fără nicio excepție” (itemul 11), 81% (33% *puternic de acord*, respectiv 48% *de acord*) dintre respondenți (*n*162) spun că „este important pentru mine să simt că nu mi-am compromis principiile.” De aici putem observa o tendință dată de influența postmodernistă, aceea de

relativizare a principiilor morale universal-valabile și stabilirea a ceea ce este bine și rău în funcție de cum simte individul că este corect.

Tabelul 9

Distribuția frecvenței pentru itemul 8

Categoria	<i>n</i>	%
<i>dezacord puternic</i>	8	4,0
<i>dezacord</i>	4	2,0
<i>nici de acord și nici dezacord</i>	26	13,0
<i>de acord</i>	96	48,0
<i>de acord puternic</i>	66	33,0

În scala integrității, există doi itemi (2 și 14) care se focalizează pe caracter și simțul datoriei personale. Ambii itemi, și singurii de fapt, au obținut aceeași medie: 4,02. În proporție de 76,5% (i2) și 80% (i14) dintre respondenți sunt *puternic de acord*, respectiv *de acord* cu faptul că „indiferent cât de mulți bani câștigă o persoană, viața este lipsită de satisfacție atunci când lipsesc un puternic simț al datoriei și caracterul”, precum și cu faptul că „este important ca cineva să-și îndeplinească întotdeauna obligațiile, chiar și atunci când nimeni nu va ști dacă acest lucru nu se întâmplă”.

Găsim totuși, la cei doi itemi, un procentaj semnificativ de respondenți (14%, respectiv 14,5%), care sunt *nici* în *dezacord*, dar *nici* în *acord* cu cele două afirmații de la cei doi itemi, precum și 9,5%, respectiv 5,5% care se află în *puternic dezacord* sau în *dezacord*.

Prin urmare, observăm că cei doi itemi (2 și 14) împreună cu itemii 6 și 8, au cel mai mic procentaj din numărul total de respondenți pentru scala de la 1 la 3: 23,5% (i2), 20% (i14), 25% (i6) și 19% (i8). Când vom face analiza variabilei prezenței tatălui și a frecvenței respondenților, vom urmări să vedem de asemenea, care itemi au frecvența cea mai scăzută,

încercând să vedem dacă este vreo corelație între rezultate.

Prezența tatălui

Prezența tatălui, în această lucrare de cercetare, este definită prin includerea unor experiențe parentale care transcend măsurătorile ce țin de locuirea împreună la aceeași reședință. Astfel, prezența tatălui este văzută din perspectiva apropierii psihologice, fiind corelată cu anumite atitudini și acțiuni întreprinse sau manifestate de tatăl fetei sau băiatului adolescent. Prezența tatălui reprezintă variabila independentă din cadrul cercetării și este măsurată prin intermediul a trei subscale. Întreaga scală conține 36 de itemi, numerotați în chestionar cu cifre de la 19 la 54. În dreptul fiecărui item fiecare adolescent participant la studiu, a ales o valoare de frecvență de la 1 la 5 de pe scala Likert: *niciodată* (1), *rar* (2), *ocazional* (3), *frecvent* (4), *întotdeauna/mereu* (5).

Simțămintele mele față de tatăl meu

Subscala „simțămintele mele față de tatăl meu” (itemii 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30 și 31) măsoară stările de spirit, simțămintele și atitudinea pe care adolescenții le experimentează în relația cu tatăl lor. Anumiți itemi vizează climatul emoțional creat de tatăl adolescenților în anii copilăriei (20, 21, 23, 26 și 30), în timp ce alții se concentrează asupra importanței prezenței tatălui în viața personală (22 și 26). De asemenea, sunt itemi care scot în relief valoarea de model (24, 25, 29 și 31), sau de prieten (19, 27 și 28) al tatălui. Toate aceste afirmații, deși diferite ca focalizare, definesc un construct afectiv al prezenței tatălui, menit să-i ajute pe respondenți să fie cât mai exacti cu privire la simțămintele pe care le au în relație cu tatăl lor.

Deoarece subscala are 13 itemi, care cumulează valori de la 1 (*niciodată*) la 5

(*mereu/întotdeauna*), valoarea minimă a scalei este de 13 puncte, iar valoarea maximă este de 65. În acest context, ținând seama de statisticile descriptive ale scalei (vezi Tabelul 10), itemul 22 (“Tatăl meu este foarte important pentru mine”) a obținut media cea mai mare (4,50).

Astfel, în timp ce 74% dintre respondenți ($n=148$), au decis că *întotdeauna/mereu* tatăl lor este important pentru ei, doar 2,5% ($n=5$) au răspuns că *niciodată* tatăl nu este important

Tabelul 10

Statistici descriptive ale itemilor pentru subscala “Simțămintele mele față de tatăl meu”

Item	Min.	Max.	<i>M</i>	<i>DS</i>
i22	1	5	4,50	,977
i26	1	5	4,39	1,147
i27	1	5	4,35	1,079
i31	1	5	4,22	1,065
i28	1	5	4,16	1,175
i30	1	5	4,10	1,143
i20	1	5	4,10	1,197
i24	1	5	3,97	1,225
i21	1	5	3,86	1,293
i23	1	5	3,85	1,327
i25	1	5	3,53	1,363
i19	1	5	3,41	1,375
i29	1	5	3,23	1,381

pentru ei. De asemenea, tot la itemul 22 (vezi Tabelul 11), observăm că pentru 3%, tatăl este important într-un mod *rar*, iar pentru 11% *ocazional*. Cumulat, putem observa faptul că pentru 16,5% din respondenți (33), tatăl nu este important *niciodată*, sau dacă este, aceasta înseamnă *rar* și *ocazional*.

Tabelul 11

Distribuția frecvenței pentru itemul 22

Categoria	<i>n</i>	%
<i>niciodată</i>	5	2,5
<i>rar</i>	6	3,0
<i>ocazional</i>	22	11,0
<i>frecvent</i>	19	9,5
<i>întotdeauna/mereu</i>	148	74,0

De partea cealaltă a statisticii descriptive, se află itemul 29 (“Vreau să fiu ca tatăl meu”), cu cea mai mică medie (3,23). Doar 24% dintre respondenți (*n*48), își doresc *mereu / întotdeauna* să fie ca tatăl lor, în timp ce 55% se gândesc *ocazional* (26,5%), *rar* (12,5% sau *niciodată* (16,5%) să fie ca tatăl lor. Această situație poate fi generată și de caracterul destul de general pe care itemul îl surprinde, dar dacă ținem seama de alte răspunsuri care țin de imaginea tatălui ca model, este clar că un procent mare dintre respondenți fie nu „l-au privit cu admirație pe tatăl lor” (itemul 24 – 29,5%), fie nu „s-au simțit inspirați de tatăl lor” (itemul 25 - 45%), într-un mod fără echivoc.

O altă observație pe care o consider pertinentă cu privire la descrierile descriptive ale subscalei *Simțămintele mele față de tatăl meu*, este legată de faptul că în timp ce pentru 72% dintre respondenți, tatăl lor are *mereu/întodeauna* „un loc special în viața lor și nimeni nu-l poate înlocui” (vezi analiza descriptivă a frecvenței pentru itemul 26, din Tabelul 12), doar 31% dintre ei „au putut” / „pot să discute cu tatăl lor despre orice” (după cum ne descoperă analiza descriptivă a frecvenței pentru itemul 19).

Percepția cu privire la implicarea tatălui

Subscala Percepția cu privire la implicarea tatălui (itemii 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41,

Tabelul 12

Distribuția frecvenței pentru itemul 26

Categoria	<i>n</i>	%
<i>niciodată</i>	10	5,0
<i>rar</i>	11	5,5
<i>ocazional</i>	14	7,0
<i>frecvent</i>	21	10,5
<i>întotdeauna/mereu</i>	144	72,0

42, 43, 44 și 45) măsoară percepția pe care o au respondenții cu privire la implicarea tatălui lor în formarea gândirii, în luarea deciziilor, în activitățile recreative, festive și de pregătire a lor pentru viitor. Anumiți itemi vizează implicarea tatălui în dezvoltarea gândirii (itemii 32, 33 și 38), alții vizează suportul emoțional (itemii 39, 41, 42, 43, 44 și 45), volitiv (itemii 37 și 40) și social (34, 35 și 36). Astfel, itemii de la această subscală definesc un construct ce conține mai multe dimensiuni ale implicării tatălui: intelectual, emoțional, social și volitiv-pragmatic.

Deoarece subscala are 14 itemi, care cumulează valori de la 1 (*niciodată*) la 5 (*mereu/întotdeauna*), valoarea minimă a scalei este de 14 puncte, iar valoarea maximă este de 70. În acest context, ținând seama de statisticile descriptive ale subscalei (vezi Tabelul 13), itemul 39 ("Tatăl meu s-a îngrijit de siguranța mea") a obținut media cea mai mare (4,35).

Dintre toți respondenții, 66,5% recunosc că *mereu/întotdeauna*, tatăl lor *s-a îngrijit de siguranța lor* (vezi Tabelul 14). Și în același timp, 19,5% recunosc că tatăl lor a făcut acest lucru *ocazional* (11%), *rar* (5,5%) sau *niciodată* (3%).

De partea cealaltă, a statisticii descriptive, cu o medie minimă de 3,06, se află itemul 36, în care doar 22,5% dintre respondenți punctează faptul că *mereu/întotdeauna*, tatăl lor „a fost prezent la evenimentele lor sportive sau la alte activități la care au participat”. În proporție

Tabelul 13

Statistici descriptive ale itemilor pentru subscala „Percepția cu privire la implicarea tatălui”

Item	Min.	Max.	<i>M</i>	<i>DS</i>
i39	1	5	4,35	1,070
i45	1	5	4,30	1,104
i40	1	5	4,22	1,169
i44	1	5	4,07	1,244
i41	1	5	4,04	1,258
i42	1	5	3,87	1,447
i38	1	5	3,82	1,310
i33	1	5	3,77	1,202
i37	1	5	3,74	1,386
i43	1	5	3,73	1,309
i32	1	5	3,48	1,396
i34	1	5	3,19	1,312
i35	1	5	3,08	1,283
i36	1	5	3,06	1,441

Tabelul 14

Descrierea frecvenței pentru itemul 39

Categoria	<i>n</i>	%
<i>niciodată</i>	6	3,0
<i>rar</i>	11	5,5
<i>ocazional</i>	22	11,0
<i>frecvent</i>	28	14,0
<i>întotdeauna/mereu</i>	133	66,5

de 58,5% au răspuns că tatăl lor nu a participat la “evenimente sportive sau alte activități”, decât *ocazional* (20,5%), *rar* (18%) sau *niciodată* (20%). Chiar dacă au medie înfim mai mare față de itemul 36, itemii 35 (doar 18%), 34 (doar 21,5%) și 32 (34%) scot în relief aceeași tendință de absență a tatălui de la anumite evenimente sau activități împreună cu copilul său.

Relația fizică cu tatăl

Subscala “Relația fizică cu tatăl” (itemii 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53 și 54) măsoară nivelul relaționării respondenților cu tatăl lor, din perspectiva atingerilor sau a apropierii fizice. Sunt luate în calcul aspecte care țin de perioada prunciei (itemul 49, 52 și 53) sau a copilăriei (itemul 46, 47, 48, 50, 51 și 54), cu precizarea că anumiți itemi prezintă afirmații ce pot viza trecutul recent al adolescentului (de exemplu, itemii 47, 50 sau 51). Astfel, această subscală definește un construct ce are de-a face cu prezența fizic-afectivă a tatălui în viața adolescentului băiat / fată.

Subscala are 9 itemi care cumulează valori de la 1 (*niciodată*) la 5 (*mereu/întotdeauna*), valoarea minimă a scalei este de 9 puncte, iar valoarea maximă este de 45. Pe baza statisticilor descriptive (vezi Tabelul 15), la capătul valorii maxime se află doi itemi care surprind deopotrivă, cât de importantă este îmbrățișarea tatălui: itemul 53 („Mi-a plăcut să fiu ținut în brațe de tatăl meu”) este cu media cea mai mare (4,26), care este foarte aproape ca medie (4:23) de itemul 49 („Tatăl meu m-a ținut în brațe când eram bebeluș”). Cu toate acestea, putem observa un punct critic în jurul procentului de 20% ($\pm 2-3\%$ și la celelalte scale).

Tabelul 15

Statistici descriptive ale itemilor pentru subscala “Relația fizică cu tatăl”

Item	Min	Max	<i>M</i>	<i>DS</i>
i53	1	5	4,26	1,057
i49	1	5	4,23	1,025
i54	1	5	4,12	1,160
i50	1	5	3,97	1,175
i47	1	5	3,83	1,139
i48	1	5	3,74	1,229
i46	1	5	3,50	1,256
i51	1	5	3,44	1,317
i52	1	5	3,12	1,327

Cumulat vorbind, 20,5% dintre respondenți nu s-au bucurat decât *ocazional* (13%), *rar* (4%) sau *niciodată* (3,5%) de îmbrățișarea tatălui. Și de asemenea, 20% dintre ei au fost ținută în brațe de tatăl lor când erau bebeluși, *ocazional* (12%), *rar* (5,5%) sau *niciodată* (2,5%).

La polul opus al statisticii descriptive se află itemul 52 („Tatăl meu mi-a schimbat scutecele sau m-a îmbrățiat atunci când eram bebeluș”), cu media 3,12. Nu mai puțin de 61% dintre respondenți aleg un scor prin care precizează că tatăl le-a schimbat scutecele sau i-a îmbrățiat atunci când erau bebeluși, *ocazional* (27%), *rar* (20%) sau *niciodată* (14%). Acest amănunt ar putea să indice un nivel destul de redus al parentingului din partea tatălui în perioada prunciei respondenților.

Testarea ipotezei

După ce am făcut studiul descriptiv asupra variabilelor, voi prezenta rezultatele probelor statistice utilizate pentru testarea ipotezei. Prin aceasta se va verifica dacă există o relație semnificativă între prezența tatălui și integritatea adolescenților, folosindu-ne de metoda regresiei liniare multiple. În Anexă H sunt prezentate rezultatele acestei analize.

Ipoteza nulă a cercetării pornește de la faptul că dimensiunile prezenței tatălui nu sunt predictorii semnificativi pentru integritatea adolescenților din cele trei licee adventiste din sudul României. Înainte de analiza de regresie s-a realizat un test de corelație Pearson între Integritate și Prezența tatălui. Din rezultatele obținute rezultă că nu există corelație cu semnificație statistică între cele două variabile. Cu indicele Pearson r egal cu ,038 și un coeficient P în valoare de ,596, cu mult peste ,05, se păstrează ipoteza nulă.

Aplicând metoda regresiei liniare multiple și ținând seama de toate cele trei dimensiuni ale variabilei *prezența tatălui*: simțămintele față de tată, percepția cu privire la implicarea tatălui și relația fizică, se constată faptul că niciuna dintre dimensiuni nu prezice

integritatea într-un mod semnificativ ($R = ,054$, $R^2_{\text{corectat}} = - ,012$, $F_{(3,199)} = ,193$, $p = ,901$).

Alte analize

Deoarece nu există corelație semnificativă statistic între cele două variabile, am încercat să realizez și alte analize pentru a putea evidenția anumite relații între variabile. Prima analiză este pentru perechile de variabile care au date valide pentru acea pereche, apoi urmează o analiză cu testul t pentru eșantioane independente, iar în final o analiză în funcție de împărțirea demografică a respondenților.

Analiza corelațiilor bivariante Pearson

La analiza corelațiilor bivariante Pearson, au fost identificate mai multe corelații. Ne-am raportat la următoarele intervale ale intensității relației: 0,0-0,2 intensitate foarte redusă; 0,2-0,4 intensitate redusă; 0,4-0,6 intensitate medie; 0,6-0,8 intensitate bună; 0,8-1,0 intensitate foarte puternică. Așa cum se poate observa în Anexa I, variabila *Integritate*, nu este în corelație cu niciuna din variabilele menționate.

Testul t pentru eșantioane independente

Pentru o analiză pe baza testului t pentru eșantioane independente, am împărțit totalul respondenților în trei eșantioane, raport de 1/3 și am testat cei 18 itemi de la integritate cu prezența tatălui recodificată. La testul t pentru eșantioane independente s-a obținut o diferență statistică semnificativă pentru itemul 1 între cele două grupuri ($t = -2.187$, $gl = 128$, $p = .031$) și pentru itemul 4 ($t = -2.710$, $gl = 128$, $p = .008$). Ceea ce înseamnă că, deși per ansamblu, nu se poate vorbi despre un rezultat care să indice diferențe ale nivelului de integritate în funcție de factorii predictorii, pe anumite eșantioane din populația aleasă pentru studiu, se poate observa o diferență majoră (vezi Anexa I) între cele două grupuri (itemul 1 cu $M = 3,63$,

respectiv 4,06, iar itemul 4 cu $M = 3,64$, respectiv 4,12) privind modul în care respondenții privesc anumite chestiuni de integritate.

Analiza variabilelor demografice

Testul pentru eșantioane independente (băieți-fete) a reliefat diferențe semnificative statistic. Din verificarea egalității varianțelor (testată cu testul Levene), la variabila Integritate, rezultatele obținute ($t = - 2.038$, $gl = 198$, $p = .043$) evidențiază că subiecții de gen feminin au nivel mediu (3.78) mai mare decât subiecții de gen masculin (3.59).

La celelalte trei variabile unde a fost obținută semnificația statistică (Prezența tatălui, Percepția asupra implicării tatălui și Relația fizică cu tatăl) a rezultat că din verificarea egalității varianțelor (testată cu testul Levene), coeficientul Sig. este mai mic de $p = .05$ și prin urmare au fost interpretate rezultatele testului t de pe al doilea rând. Astfel la variabila *Prezența tatălui*, rezultatele obținute ($t = 2.159$, $gl = 198$, $p = .021$) evidențiază că respondenții de gen masculin au nivel mediu (4.03) mai mare decât respondenții de gen feminin (3.74). La variabila *Percepția asupra implicării tatălui* rezultatele obținute ($t = 2.286$, $gl = 198$, $p = .015$) evidențiază că respondenții de gen masculin au nivel mediu (3.97) mai mare decât respondenții de gen feminin (3.64). Iar la variabila *Relația fizică cu tatăl*, rezultatele obținute ($t = 2.458$, $gl = 198$, $p = .009$) evidențiază că respondenții de gen masculin au nivel mediu (4) mai mare decât respondenții de gen feminin (3.67). Astfel, se pot observa diferențe ușoare între media obținută pentru cele două grupe.

Prin urmare, putem observa că băieții au obținut scoruri mai bune legate de prezența tatălui, ceea ce ar putea însemna că trăsăturile definiției ale masculinității lor (de exemplu, sunt firi mai independente) îi fac să nu resimtă atât de puternic nevoia după prezența tatălui lor. În schimb, la fete, nevoia după prezența tatălui este mult mai puternică decât cea a

băieților, și prin urmare, aceasta ar putea influența rezultatele chestionarului în funcție de așteptările și nevoile lor (de exemplu, nevoia de siguranță sau de protecție), dar și în funcție de comportamentul ales.

CAPITOLUL V

REZUMAT, DISCUȚII, CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Introducere

Scopul acestei lucrări de cercetare a fost acela de a observa în ce măsură prezența tatălui influențează integritatea copiilor ajunși la vârsta adolescenței, din cele trei licee adventiste aflate în zona de sud a României (Liceul Teoretic „Mihai Ionescu” și Liceul Teologic Adventist „Ștefan Demetrescu” din București, și Liceul Teologic Adventist „Petre Paulini” din Craiova). Acest capitol conține rezumatul cercetării, precum și discuțiile, concluziile și recomandările pentru părinți, biserică, profesori și pentru alte cercetări ulterioare.

Rezumat

În contextul actual al postmodernismului caracterizat de crize de ordin moral, social sau economic, ne confruntăm cu o serie de efecte care au loc asupra societății în general, și asupra familiei, în special. S-a constatat o serie de efecte negative asupra copiilor și adolescenților crescuți fără tată: probleme psiho-sociale, intelectuale și morale. Pe de altă parte, studii recente au arătat faptul că implicarea tatălui în viețile copiilor săi, a contribuit substanțial la creșterea capitalului lor social și economic, la îmbunătățirea rezultatelor comportamentale sau academice, la dezvoltarea carierei, a relațiilor cu colegii, a stimei de sine, a satisfacției maritale și a relațiilor sociale (Krampe și Newton, 2006).

Începând cu sfârșitul anilor 2000, numeroase studii despre implicarea și prezența tatălui au ajutat la înțelegerea contribuției pe care bărbații o au asupra vieților copiilor (Krampe și Newton, 2006). Astfel, tații care oferă atât capital economic, cât și social copiilor lor, influențează comportamentul școlar și realizările academice, dezvoltarea carierei, relațiile cu ceilalți, stima de sine, satisfacția maritală și puterea legăturilor sociale (Marsiglio et al., 2000). În lucrarea de față, am încercat să observ dacă există vreo relație între trei dimensiuni ale prezenței tatălui (simțămintele pe care adolescenții le au cu privire la tatăl lor, percepția adolescenților cu privire la implicarea tatălui lor, precum și relația fizică cu tatăl lor) și integritatea adolescenților.

Principalul obiectiv al acestei cercetări a fost acela de a stabili dacă există o diferență semnificativă între integritatea adolescenților al căror tată este prezent și cea al căror tată este absent. Apoi, am urmărit anumite obiective secundare precum: (a) ce fel de recomandări ce se pot face pentru ca tatăl să-și ocupe mai eficient rolul său în viața copilului și (b) ce fel de activități pot fi realizate împreună cu copilul său.

De asemenea, (c) rezultatele studiului vor ajuta la descoperirea unor cauze majore ale deficitului de valori și (d) la înțelegerea unor fenomene comportamentale în rândul adolescenților, precum și la (e) instruirea corespunzătoare a adulților care se pregătesc să fie părinți sau sunt deja părinți de adolescenți. Nu în ultimul rând, (f) studiul poate influența opinia publică în privința conștientizării rolului pe care tatăl îl poate avea în privința transmiterii de valori, în special, valoarea integrității.

Pornind de la faptul că fiecare dintre cei doi părinți are un rol esențial în dezvoltarea copilului și deoarece asistăm la un trend al scăderii respectului față de valorile morale și față de autoritate, ipoteza studiului a pornit de la premiza că dimensiunile prezenței tatălui sunt predictorii semnificativi pentru integritatea adolescenților. Populația asupra căreia au fost

aplicate instrumentele a fost alcătuită din 200 de elevi cu vârste cuprinse între 13 și 19 ani din cadrul celor trei licee adventiste din sudul României.

Pentru a înțelege mai bine la ce se referă variabilele studiului au fost definiți termenii de bază întâlniți în studiul realizat: prezența tatălui și integritatea. Prezența tatălui am definit-o ca o realitate care trece dincolo de sensul rezidențial. Astfel, am urmărit ce înseamnă aceasta din punct de vedere psihologic, corelând prezența tatălui cu anumite atitudini pe care acesta le-a avut față de fiul sau fiica sa, precum și anumite activități pe care le-a întreprins pentru/împreună cu fiul sau fiica sa.

Prin urmare, în acest studiu, prezența tatălui a fost definită din perspectiva simțămintelor pe care adolescentul le are cu privire la tatăl său, din perspectiva propriei percepții asupra implicării tatălui său, și de asemenea, care au fost caracteristicile relației fizice cu tatăl. Toate acestea reprezintă dimensiunile definatorii care au fost în atenția studiului pentru a vedea în ce măsură sunt factori predictori pentru integritatea adolescenților. De asemenea, pentru a măsura prezența tatălui, din perspectiva acestor dimensiuni, am folosit instrumentul lui Krampe și Newton (2006).

Al doilea termen de bază pe care l-am definit, a fost integritatea. Integritatea a fost văzută ca un concept care vorbește despre acțiuni consecvente, conform valorilor, metodelor și elementelor de măsură, precum și de raportare la principii și așteptări care pot fi verificate prin rezultate (Schlenker, 2008).

În lucrarea de față, integritatea a fost definită ca însușire internă a unor valori morale precum cinstea, sinceritatea, respectarea promisiunilor făcute, loialitatea, autenticitatea și cea trăsătură distinctă care face o persoană să fie demnă de încredere. Astfel, s-a măsurat valoarea însușită a unui principiu sau fermitatea cu care cineva ține la angajamentul de a respecta

principiile morale, indiferent de încercări sau consecințe, folosind instrumentul de măsurat al scalei integrității, construit de Schlenker (2008).

Discuții

La acest subcapitol sunt prezentate observațiile asupra unor elemente semnificative ale cercetării, precum și o serie de remarci pe marginea rezultatelor obținute în urma analizelor făcute în cadrul acestui studiu.

În analiza literaturii, am observat rolul deosebit de important pe care tatăl l-a jucat în familia de tip patriarhal, de-a lungul secolelor și cum acesta a început să scadă din importanță odată cu perioada industrializării. De-a lungul anilor 1990, au apărut tot mai multe cercetări despre implicarea tatălui în familie, grupate în general pe patru direcții: influența socio-culturală, diferite forme de raportări tată-copil și prezența tatălui, legătura dintre relația tatălui cu copilul și efectele asupra amândurora, și explorarea identității tatălui ca parte a unui proces reciproc negociat de bărbați, copii, mame și alte părți interesate. Am găsit urmări destul de negative ale absenței tatălui, precum riscul de încarcerare mai mare, mai ales pentru băieți, implicarea mult mai timpurie în relații sexuale, riscul mult mai mare de a face abuz de droguri sau alcool, de a dobândi boli mintale, de a manifesta tendințe de suicid, performanță școlară deficitară, sarcini în timpul adolescenței și nu în ultimul rând, criminalitate.

Începând cu sfârșitul anilor 2000, au apărut o serie de studii despre implicarea și prezența tatălui, care au confirmat beneficiul prezenței tatălui în diferite domenii din viața copiilor: îmbunătățirea comportamentului școlar și realizările academice, dezvoltarea carierei, relațiile cu ceilalți, stima de sine, satisfacția maritală și puterea legăturilor sociale. Astfel, studiile realizate au susținut ideea că prezența tatălui este esențială pentru bunăstarea copilului, existând corelări pozitive între implicarea tatălui și realizările copilului, scăderea delinvenței,

a criminalității și a problemelor specifice băieților, creșterea stimei de sine și mai puține probleme de ordin psihologic în rândul fetelor, adoptarea unei atitudini mai pozitive față de școală, reducerea numărului de sarcini extra-maritale, dezvoltarea sănătății mentale, realizări educaționale și financiare mai înalte, o mai bună satisfacție a vieții.

Toate acestea m-au determinat să abordez într-un mod curajos tema aleasă, având motivația că dacă prezența tatălui rezolvă și probleme de natură morală, prin întărirea nivelului de integritate, atunci studiul acesta chiar a meritat să fie făcut.

Nivelul de integritate a reprezentat variabila dependentă din cadrul cercetării. Astfel, celor 200 de participanți la studiu li s-a cerut să exprime nivelul de loialitate față de principiile morale, în funcție de ceea ce este corect versus greșit. Scorurile mai înalte de pe scală au reflectat pretențiile mai puternice de a fi loial principiilor etice. De asemenea, scorurile obținute reprezintă concepțiile respondenților despre sine, cine sunt ca identități publice și cum sunt în relațiile cu alții. Rezultatele din cadrul studiului descoperă o tendință destul de bună în alegerea valorilor care țin de integritate și o încadrare destul de interesantă a adolescenților în era posmodernistă, marcată de individualism și de relativismul principiilor.

În ceea ce privește prezența tatălui, din răspunsurile respondenților a fost scoasă în relief tendința de absență a tatălui, de la anumite evenimente sau activități împreună cu copilul său, dar cu toate acestea, s-a putut observa cât de apreciată este importanța tatălui, simțământul de siguranță și ocrotire pe care acesta le oferă adolescentului. De asemenea, a fost arătată aprecierea pentru aportul tatălui asupra informării adolescentului spre a face deosebire între ceea ce este bine și ce este rău. S-a putut observa că băieții au obținut scoruri mai bune legate de prezența tatălui, ceea ce ar putea însemna că trăsăturile definitorii ale masculinității lor (de exemplu, sunt firi mai independente), îi fac să nu resimtă atât de puternic nevoia după prezența tatălui lor. În schimb, la fete, nevoia după prezența tatălui este mult mai puternică

decât cea a băieților și prin urmare, aceasta ar putea influența rezultatele chestionarului în funcție de așteptările și nevoile lor (de exemplu, nevoia de siguranță sau de protecție), dar și în funcție de comportamentul ales.

Ceea ce ridică un semn de întrebare foarte serios, este rezultatul studiului, din care rezultă faptul că cele trei variabile nu sunt predictorii pentru nivelul de integritate, păstrând astfel ipoteza de nul a cercetării de față. Prin urmare, există anumite implicații care merită să fie luate în seamă pe viitor la un studiu similar.

Implicații

Una dintre primele implicații este legată strict de observarea diferențelor privind rezultatele prezenței / absenței tatălui din cadrul anumitor studii și rezultatele studiului prezent. De asemenea, studiul îndreaptă atenția și spre alți factori predictorii, care ar trebui luați în calcul: calitatea relației mamă-tată, prezența mamei, rolul bunicilor, rolul prietenilor și rolul bisericii în construirea de valori morale pentru copiii deveniți adolescenți. Pot fi ridicate întrebări de genul: A contat faptul că majoritatea adolescenților chestionați au crescut în cadrul Bisericii Adventiste, acolo unde educația pentru transmiterea valorilor morale ocupă un loc important încă din primii ani ai copilăriei? Este nevoie să căutăm și alte dimensiuni ale prezenței tatălui? Răspunsurile la aceste întrebări, precum și luarea în considerare a elementelor enumerate mai sus, ar ajuta pe viitor la un studiu mai cuprinzător privind rolul pe care prezența tatălui l-ar putea avea în transmiterea valorilor integrității pentru copiii lor.

Concluzii

Pe baza rezultatelor obținute, am ajuns la următoarele concluzii:

1. Deși în anumite studii, s-a dovedit că prezența tatălui este benefică din punct de vedere al consecințelor pozitive pe care le are asupra dezvoltării holistice a copiilor și tinerilor,

studiul de față a păstrat ipoteza de nul prin care se susține că dimensiunile prezenței tatălui nu sunt predictorii semnificativi pentru integritatea adolescenților.

2. Rezultatul studiului nu înseamnă că prezența tatălui nu are de-a face cu integritatea copiilor săi, ci s-a dovedit că acele dimensiuni ale prezenței alese în cercetare, nu au fost concludente în acest sens.

3. Observând prezentarea descriptivă a variabilelor, se poate spune că în ciuda unui scor destul de ridicat care indică prezența tatălui ($M = 3,8488$), există probleme cu nivelul de integritate al adolescenților ($M = 3,7075$), iar studiul ne determină să căutăm alte cauze determinante.

4. Scorurile obținute de anumiți itemi pentru nivelul de integritate descoperă o încadrare destul de evidentă a adolescenților în era posmodernistă, marcată de individualism și de relativismul principiilor.

5. Scorurile obținute în dreptul unor itemi despre prezența tatălui descoperă o imagine scăzută a tatălui, ca model sau o prezență insuficientă din punct de vedere fizic, a tatălui, în perioada prunciei adolescentului.

6. Dacă ne raportăm la mediile cele mai mari obținute de itemii celor trei subscale, atunci remarcăm cât de apreciată este importanța tatălui, simțământul de siguranță și ocrotire pe care acesta le oferă adolescentului.

7. De asemenea, analiza descriptivă a variabilelor a descoperit cât de important este aportul tatălui asupra informării adolescentului în privința formării volitive a adolescentului, ajutându-l să facă deosebire între ceea ce este bine și ce este rău.

8. Un alt lucru important pe care-l putem desprinde din acest studiu este acela că adolescenții au punctat nevoia unei prezențe mai însemnate a tatălui la anumite evenimente sau activități împreună cu copilul său.

9. În urma analizei pe eșantioane diferite, s-a observat că există diferențe statistice semnificative între percepția asupra integrității, dar și asupra nevoii după prezența tatălui.

10. În urma analizei pe eșantioane grupate în funcție de gen, s-a observat că la fete, nevoia după prezența tatălui este mult mai puternică decât la băieți.

Recomandări

În urma rezultatelor obținute în cadrul cercetării de față, pentru ca rezultatele să capete o semnificație convingătoare din mai multe unghiuri de vedere, se recomandă următoarele:

1. Este nevoie ca studiul să se aplice la o diversitate culturală și religioasă mai bogată. Aici mă refer la faptul că respondenții ar trebui să fie din mai multe zone ale țării și din confesiuni diferite.

2. Fiind confirmată ipoteza de nul, mesajul transmis este acela de a căuta și alți factori predictorii vis-a-vis de prezența tatălui, noi dimensiuni ale rolului tatălui, astfel încât studiul să fie relevant. Un posibil studiu: integritatea taților și integritatea adolescenților.

3. Se recomandă efectuarea unui studiu care să urmărească efectul absenței tatălui asupra integrității adolescenților, din perspectiva grupului celor care au plecat la muncă într-o altă țară, iar copiii lor au rămas în România.

4. Este recomandat să se vadă în ce măsură mediul adventist, în care adolescenții au crescut (doctrina bisericii, participarea la biserică, implicarea adulților din biserică, programele de tineret etc), a influențat capacitatea lor de alegere, astfel încât influența taților să fie infimă în domeniul pe care l-am cercetat.

5. Ca adulți, trebuie să fim conștienți de un anumit relativism al valorilor integrității în rândul adolescenților care sunt afiliați Bisericii Adventiste, biserică ce susține că principiile celor zece porunci sunt expresie a caracterului lui Dumnezeu și au aplicabilitate universală și

imuabilă.

6. Biserica să organizeze întâlniri pentru a evidenția rolul tatălui în viața copiilor / tinerilor și pentru a oferi sugestii practice despre ce înseamnă și despre cum să fie prezent pentru ei.

7. Un alt studiu care merită efectuat este cel legat de calitatea relației tată-mamă și influența acesteia asupra valorilor morale ale adolescenților.

ANEXĂ A

CHESTIONAR – PREZENȚA TATĂLUI

În cele trei tabele de mai jos sunt afirmații care privesc relația cu tatăl tău. Te rog să bifezi cu X în dreptul afirmației, indicând cifra care corespunde cel mai bine realității. De exemplu, dacă o anumită afirmație arată că un anumit lucru s-a întâmplat mereu/întotdeauna, bifezi cu X în dreptul cifrei 5, dacă nu s-a întâmplat niciodată, bifezi cu X în dreptul cifrei 1. Și tot așa mai departe: dacă s-a întâmplat frecvent alegi 4, dacă a fost rar alegi 2, iar dacă s-a întâmplat ocazional, bifezi X în dreptul cifrei 3. Mulțumesc frumos!

1	2	3	4	5
Niciodată	Rar	Ocazional	Frecvent	Mereu / întotdeauna

Relația cu tatăl

Scala: Simțămintele mele față de tatăl meu

Nr. Item	Afirmația item-ului	Scor				
		1	2	3	4	5
19.	Am putut/pot să discut cu tatăl meu despre orice					
20.	Copil fiind, am simțit o atmosferă caldă și de siguranță în prezența tatălui meu					
21.	M-am simțit/mă simt aproape de tatăl meu					
22.	Tatăl meu este foarte important pentru mine					
23.	L-am simțit pe tatăl meu în spatele meu, susținându-mă în alegerile sau activitățile mele					

24.	L-am privit cu admirație pe tatăl meu					
25.	M-am simțit/mă simt inspirat de tatăl meu					
26.	Tatăl meu are un loc special în viața mea și nimeni nu-l poate înlocui					
27.	Am nevoie de tatăl meu					
28.	Tatăl meu și cu mine ne-am bucurat/ne bucurăm să fim împreună					
29.	Vreau să fiu ca tatăl meu					
30.	Atunci când îmi amintesc de experiențele pe care le-am avut în trecut cu tatăl meu, mă face să mă simt mânios (r)					
31.	Sunt dezamăgit de tatăl meu (r)					

Scala: Percepția cu privire la implicarea tatălui

Nr. item	Afirmația item-ului	Scor				
		1	2	3	4	5
32.	Tatăl meu m-a ajutat la teme atunci când i-am cerut					
33.	Tatăl meu mă învață lucruri noi					
34.	Tatăl meu a fost prezent la festivitățile/serbările mele de la școală					
35.	Împreună cu tatăl meu am participat la activități sau hobby-uri împreună					
36.	Tatăl meu a fost prezent la evenimentele mele sportive sau la alte activități la care am participat					
37.	Pot merge cu o problemă la tatăl meu pentru a-i cere sfatul sau ajutorul					
38.	Tatăl meu m-a ajutat să mă gândesc la viitorul meu					
39.	Tatăl meu s-a îngrijit de siguranța mea					

40.	Tatăl meu m-a învățat să fac diferența dintre ce este bine și ce este rău					
41.	Tatăl meu mă ascultă când ar trebui să vorbesc cu el					
42.	Tatăl meu mi-a spus că mă iubește					
43.	Tatăl meu m-a înțeles					
44.	Tatăl meu m-a încurajat					
45.	Când eram copil, tatăl meu mă ignora (r)					

Scala: Relația fizică cu tatăl

Nr. item	Afirmația item-ului	Scor				
		1	2	3	4	5
46.	Am stat pe genunchii tatălui meu					
47.	Tatăl meu m-a îmbrățișat și/sau m-a sărutat					
48.	Tatăl meu mi-a permis să stau pe umerii lui					
49.	Tatăl meu m-a ținut în brațe când eram bebeluș					
50.	Tatăl meu m-a ținut de mână sau m-a înconjurat cu brațul său					
51.	Tatăl meu m-a dus la culcare					
52.	Tatăl meu mi-a schimbat scutecele sau m-a îmbăiat atunci când eram bebeluș					
53.	Mi-a plăcut să fiu ținut în brațe de tatăl meu					
54.	Tatălui meu îi plăcea să vorbească cu mine atunci când eram mic					

ANEXĂ B

CHESTIONAR DE EVALUARE PRIVIND INTEGRITATEA PERSONALĂ

Vârsta:.....

Sexul: M___ F___

În tabelul de mai jos sunt afirmații care au de-a face cu integritatea unei persoane. Te rog să bifezi cu X în dreptul afirmației, indicând cifra care corespunde cel mai bine modului personal de gândire și acțiune. De exemplu, dacă ești puternic de acord cu o anumită afirmație, bifezi cu X în dreptul cifrei 5, dacă ești puternic în dezacord cu afirmația respectivă, bifezi cu X în dreptul cifrei 1. Și tot așa mai departe: dacă ești de acord alegi 4, dacă ești în dezacord alegi 2, iar dacă nu ești decis nici pentru acord și nici pentru dezacord, bifezi X în dreptul cifrei 3. Mulțumesc frumos!

1	2	3	4	5
Puternic dezacord	Dezacord	Nici dezacord Nici acord	De acord	Puternic de acord

Nr. item [ ] [SEP]	Afirmația item-ului	Scor				
		1	2	3	4	5
1.	Este absurd să spui adevărul atunci când poți avea de câștigat mințind. (r)					

2.	Indiferent cât de mulți bani câștigă o persoană, viața este lipsită de satisfacție atunci când lipsesc un puternic simț al datoriei și caracterul.					
3.	Indiferent de principii, în lumea zilelor noastre, trebuie să fii practic, să te adaptezi oportunităților și să faci ceea ce este mai avantajos pentru tine. (r)					
4.	A fi inflexibil și a refuza să faci compromis sunt valori dacă aceasta înseamnă să rămâi la ceea ce este drept/corect.					
5.	Motivul pentru care este important să spui adevărul se află în ceea ce îți vor face alții și nu se datorează unor chestiuni care determină ceea ce este corect sau greșit.(r)					
6.	Adevăratul test al caracterului stă în determinarea cuiva de a-și respecta principiile, indiferent de prețul pe care ar trebui să-l plătească.					
7.	Nu există principii pentru care merită să mori. (r)					
8.	Este important pentru mine să simt că nu mi-am compromis principiile.					
9.	Dacă o persoană crede că ceva este corect, atunci trebuie să își mențină poziția, chiar dacă aceasta înseamnă să-și piardă prieteni sau să se lipsească de oportunități profitabile.					
10.	Compromiterea principiilor este întotdeauna ceva greșit, indiferent de circumstanțe sau de suma ce poate fi câștigată în mod personal.					
11.	Există principii etice universale și ar trebui aplicate în toate circumstanțele, fără nicio excepție.					
12.	Uneori, minciuna este necesară pentru a atinge obiective importante și care merită.(r)					
13.	Integritatea este mai importantă decât câștigul financiar.					
14.	Este important ca cineva să-și îndeplinească întotdeauna obligațiile, chiar și atunci când nimeni nu va ști dacă acest lucru nu se întâmplă.					

15.	Dacă se folosesc din motive corecte, chiar și minciuna și înșelăciunea sunt ok. (r)					
16.	Anumite acțiuni sunt greșite indiferent de consecințe sau justificare.					
17.	Principiile personale nu ar trebui compromise, indiferent de posibilul câștig.					
18.	Anumite fărâdelegi sunt greșite și nu pot fi justificate în mod legitim sau apărate, indiferent cât de mult ar încerca cineva.					

ANEXĂ C

DESCRIEREA VARIABILELOR DEMOGRAFICE

Frecuencias

Estadísticos

		Vârsta	Sexul:
N	Válidos	200	200
	Perdidos	0	0

Tabla de frecuencia

Vârsta

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
13	9	4,5	4,5	4,5
14	17	8,5	8,5	13,0
15	59	29,5	29,5	42,5
16	46	23,0	23,0	65,5
17	34	17,0	17,0	82,5
18	25	12,5	12,5	95,0
19	10	5,0	5,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

Sexul:

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
M	77	38,5	38,5	38,5
F	123	61,5	61,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

Estadísticos descriptivos

	N	Mínimo	Máximo	Media	Desv. típ.
Vârsta	200	13	19	15,97	1,473
N válido (según lista)	200				

ANEXĂ D

ANALIZA DE FIABILITATE A DATELOR

Scala: Integritatea personală

Resumen del procesamiento de los casos			Estadísticos de fiabilidad	
	N	%	Alfa de Cronbach	N de elementos
Casos				
Válidos	20	100,0	,880	18
Excluidos ^a	0	,0		
Total	20	100,0		

a. Eliminación por lista basada en todas las variables del procedimiento.

Scala: Prezența tatălui

Resumen del procesamiento de los casos			Estadísticos de fiabilidad	
	N	%	Alfa de Cronbach	N de elementos
Casos				
Válidos	20	100,0	,975	36
Excluidos ^a	0	,0		
Total	20	100,0		

a. Eliminación por lista basada en todas las variables del procedimiento.

Scala: Simțămintele mele față de tatăl meu

Resumen del procesamiento de los casos			Estadísticos de fiabilidad	
	N	%	Alfa de Cronbach	N de elementos
Casos				
Válidos	20	100,0	,957	13
Excluidos ^a	0	,0		
Total	20	100,0		

a. Eliminación por lista basada en todas las variables del procedimiento.	
---	--

Scala: Percepția mea cu privire la implicarea tatălui

Resumen del procesamiento de los casos			Estadísticos de fiabilidad		
		N	%	Alfa de Cronbach	N de elementos
	Válidos	20	100,0	,941	14
Casos	Excluidos ^a	0	,0		
	Total	20	100,0		
a. Eliminación por lista basada en todas las variables del procedimiento.					

Scala: Relația fizică cu tatăl

Resumen del procesamiento de los casos			Estadísticos de fiabilidad		
		N	%	Alfa de Cronbach	N de elementos
	Válidos	20	100,0	,894	9
Casos	Excluidos ^a	0	,0		
	Total	20	100,0		
a. Eliminación por lista basada en todas las variables del procedimiento.					

ANEXĂ E

ANALIZA DE FIABILITATE A DATELOR PENTRU TOT EȘANTIONUL

Escala: integritatea personală

Resumen del procesamiento de los casos

		N	%
	Válidos	200	100,0
Casos	Excluidos ^a	0	,0
	Total	200	100,0

a. Eliminación por lista basada en todas las variables del procedimiento.

Estadísticos de fiabilidad

Alfa de Cronbach	N de elementos
,902	18

Escala: prezența tatălui

Resumen del procesamiento de los casos

		N	%
	Válidos	200	100,0
Casos	Excluidos ^a	0	,0
	Total	200	100,0

a. Eliminación por lista basada en todas las variables del procedimiento.

Estadísticos de fiabilidad

Alfa de Cronbach	N de elementos
,978	36

Análisis de fiabilidad

Escala: Simțămintele mele față de tatăl meu

Resumen del procesamiento de los casos

		N	%
	Válidos	200	100,0
Casos	Excluidos ^a	0	,0
	Total	200	100,0

a. Eliminación por lista basada en todas las variables del procedimiento.

Estadísticos de fiabilidad

Alfa de Cronbach	N de elementos
,957	13

Escala: percepția cu privire la implicarea tatălui

Resumen del procesamiento de los casos

		N	%
	Válidos	200	100,0
Casos	Excluidos ^a	0	,0
	Total	200	100,0

a. Eliminación por lista basada en todas las variables del procedimiento.

Estadísticos de fiabilidad

Alfa de Cronbach	N de elementos
,953	14

Escala: relatia fizica cu total

Resumen del procesamiento de los casos

		N	%
	Válidos	200	100,0
Casos	Excluidos ^a	0	,0
	Total	200	100,0

a. Eliminación por lista basada en todas las variables del procedimiento.

Estadísticos de fiabilidad

Alfa de Cronbach	N de elementos
,917	9

ANEXĂ F

DESCRIEREA VARIABILELOR STUDIULUI

Estadísticos descriptivos

	N	Mínimo	Máximo	Media	Desv. típ.	Asimetría		Curtosis	
	Estadístico	Estadístico	Estadístico	Estadístico	Estadístico	Estadístico	Error típico	Estadístico	Error típico
Integritatea	200	1,00	5,00	3,7075	,66907	-,458	,172	,967	,342
Prezenta	200	1,11	5,00	3,8488	,93445	-,963	,172	,170	,342
Simtamintele	200	1,00	5,00	3,9719	,98989	-1,113	,172	,298	,342
Perceptia	200	1,00	5,00	3,7661	1,01496	-,828	,172	-,151	,342
Relatia_f	200	1,00	5,00	3,7994	,92458	-,752	,172	-,029	,342
N válido (según lista)	200								

Estadísticos descriptivos

	N	Mínimo	Máximo	Media	Desv. típ.
i06	200	1	5	4,08	1,007
i08	200	1	5	4,04	,950
i02	200	1	5	4,02	1,058
i14	200	1	5	4,02	,921
i04	200	1	5	3,89	1,013
i17	200	1	5	3,87	,991
i13	200	1	5	3,85	1,097
i01	200	1	5	3,81	1,162
i18	200	1	5	3,76	1,038
i16	200	1	5	3,67	1,008
i10	200	1	5	3,63	1,057
i12	200	1	5	3,62	1,226
i15	200	1	5	3,59	1,224
i05	200	1	5	3,54	1,142
i09	200	1	5	3,52	1,182
i07	200	1	5	3,50	1,272

i11	200	1	5	3,41	,952
i03	200	1	5	2,92	1,277
N válido (según lista)	200				

Estadísticos descriptivos

	N	Mínimo	Máximo	Media	Desv. típ.
i22	200	1	5	4,50	,977
i26	200	1	5	4,39	1,147
i27	200	1	5	4,35	1,079
i31	200	1	5	4,22	1,065
i28	200	1	5	4,16	1,175
i30	200	1	5	4,10	1,143
i20	200	1	5	4,10	1,197
i24	200	1	5	3,97	1,225
i21	200	1	5	3,86	1,293
i23	200	1	5	3,85	1,327
i25	200	1	5	3,53	1,363
i19	200	1	5	3,41	1,375
i29	200	1	5	3,23	1,381
N válido (según lista)	200				

Estadísticos descriptivos

	N	Mínimo	Máximo	Media	Desv. típ.
i39	200	1	5	4,35	1,070
i45	200	1	5	4,30	1,104
i40	200	1	5	4,22	1,169
i44	200	1	5	4,07	1,244
i41	200	1	5	4,04	1,258
i42	200	1	5	3,87	1,447
i38	200	1	5	3,82	1,310
i33	200	1	5	3,77	1,202
i37	200	1	5	3,74	1,386
i43	200	1	5	3,73	1,309
i32	200	1	5	3,48	1,396
i34	200	1	5	3,19	1,312
i35	200	1	5	3,08	1,283
i36	200	1	5	3,06	1,441
N válido (según lista)	200				

Estadísticos descriptivos

	N	Mínimo	Máximo	Media	Desv. típ.
i53	200	1	5	4,26	1,057
i49	200	1	5	4,23	1,025
i54	200	1	5	4,12	1,160
i50	200	1	5	3,97	1,175
i47	200	1	5	3,83	1,139
i48	200	1	5	3,74	1,229
i46	200	1	5	3,50	1,256
i51	200	1	5	3,44	1,317
i52	200	1	5	3,12	1,327
N válido (según lista)	200				

ANEXĂ G

FRECVENȚELE ITEMILOR

Tabla de frecuencia

i01

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	10	5,0	5,0	5,0
2	20	10,0	10,0	15,0
3	37	18,5	18,5	33,5
4	64	32,0	32,0	65,5
5	69	34,5	34,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i02

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	8	4,0	4,0	4,0
2	11	5,5	5,5	9,5
3	28	14,0	14,0	23,5
4	74	37,0	37,0	60,5
5	79	39,5	39,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i03

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	33	16,5	16,5	16,5
2	47	23,5	23,5	40,0
3	48	24,0	24,0	64,0
4	47	23,5	23,5	87,5
5	25	12,5	12,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i04

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	7	3,5	3,5	3,5
2	7	3,5	3,5	7,0
Válidos 3	52	26,0	26,0	33,0
4	70	35,0	35,0	68,0
5	64	32,0	32,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i05

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	9	4,5	4,5	4,5
2	32	16,0	16,0	20,5
Válidos 3	47	23,5	23,5	44,0
4	66	33,0	33,0	77,0
5	46	23,0	23,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i06

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	6	3,0	3,0	3,0
2	7	3,5	3,5	6,5
Válidos 3	37	18,5	18,5	25,0
4	66	33,0	33,0	58,0
5	84	42,0	42,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i07

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	19	9,5	9,5	9,5
2	27	13,5	13,5	23,0
Válidos 3	40	20,0	20,0	43,0
4	62	31,0	31,0	74,0
5	52	26,0	26,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i08

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	8	4,0	4,0	4,0
2	4	2,0	2,0	6,0
3	26	13,0	13,0	19,0
Válidos	4	96	48,0	67,0
5	66	33,0	33,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i09

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	13	6,5	6,5	6,5
2	30	15,0	15,0	21,5
3	42	21,0	21,0	42,5
Válidos	4	70	35,0	77,5
5	45	22,5	22,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i10

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	8	4,0	4,0	4,0
2	18	9,0	9,0	13,0
3	59	29,5	29,5	42,5
Válidos	4	69	34,5	77,0
5	46	23,0	23,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i11

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	5	2,5	2,5	2,5
2	24	12,0	12,0	14,5
3	82	41,0	41,0	55,5
Válidos	4	62	31,0	86,5
5	27	13,5	13,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i12

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	14	7,0	7,0	7,0
2	25	12,5	12,5	19,5
3	43	21,5	21,5	41,0
4	59	29,5	29,5	70,5
5	59	29,5	29,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i13

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	11	5,5	5,5	5,5
2	12	6,0	6,0	11,5
3	35	17,5	17,5	29,0
4	80	40,0	40,0	69,0
5	62	31,0	31,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i14

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	7	3,5	3,5	3,5
2	4	2,0	2,0	5,5
3	29	14,5	14,5	20,0
4	99	49,5	49,5	69,5
5	61	30,5	30,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i15

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	15	7,5	7,5	7,5
2	23	11,5	11,5	19,0
3	48	24,0	24,0	43,0
4	57	28,5	28,5	71,5
5	57	28,5	28,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i16

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	7	3,5	3,5	3,5
2	18	9,0	9,0	12,5
3	49	24,5	24,5	37,0
4	86	43,0	43,0	80,0
5	40	20,0	20,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i17

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	6	3,0	3,0	3,0
2	12	6,0	6,0	9,0
3	41	20,5	20,5	29,5
4	85	42,5	42,5	72,0
5	56	28,0	28,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i18

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	10	5,0	5,0	5,0
2	8	4,0	4,0	9,0
3	53	26,5	26,5	35,5
4	78	39,0	39,0	74,5
5	51	25,5	25,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i19

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	24	12,0	12,0	12,0
2	30	15,0	15,0	27,0
3	48	24,0	24,0	51,0
4	36	18,0	18,0	69,0
5	62	31,0	31,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i20

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	12	6,0	6,0	6,0
2	13	6,5	6,5	12,5
3	23	11,5	11,5	24,0
4	48	24,0	24,0	48,0
5	104	52,0	52,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i21

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	12	6,0	6,0	6,0
2	25	12,5	12,5	18,5
3	36	18,0	18,0	36,5
4	34	17,0	17,0	53,5
5	93	46,5	46,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i22

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	5	2,5	2,5	2,5
2	6	3,0	3,0	5,5
3	22	11,0	11,0	16,5
4	19	9,5	9,5	26,0
5	148	74,0	74,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i23

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	20	10,0	10,0	10,0
2	14	7,0	7,0	17,0
3	31	15,5	15,5	32,5
4	47	23,5	23,5	56,0
5	88	44,0	44,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i24

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	14	7,0	7,0	7,0
2	12	6,0	6,0	13,0
3	33	16,5	16,5	29,5
4	49	24,5	24,5	54,0
5	92	46,0	46,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i25

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	25	12,5	12,5	12,5
2	20	10,0	10,0	22,5
3	45	22,5	22,5	45,0
4	45	22,5	22,5	67,5
5	65	32,5	32,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i26

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	10	5,0	5,0	5,0
2	11	5,5	5,5	10,5
3	14	7,0	7,0	17,5
4	21	10,5	10,5	28,0
5	144	72,0	72,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i27

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	7	3,5	3,5	3,5
2	10	5,0	5,0	8,5
3	21	10,5	10,5	19,0
4	30	15,0	15,0	34,0
5	132	66,0	66,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i28

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	8	4,0	4,0	4,0
2	16	8,0	8,0	12,0
3	28	14,0	14,0	26,0
4	32	16,0	16,0	42,0
5	116	58,0	58,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i29

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	33	16,5	16,5	16,5
2	25	12,5	12,5	29,0
3	53	26,5	26,5	55,5
4	41	20,5	20,5	76,0
5	48	24,0	24,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i30

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	7	3,5	3,5	3,5
2	19	9,5	9,5	13,0
3	22	11,0	11,0	24,0
4	51	25,5	25,5	49,5
5	101	50,5	50,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i31

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	6	3,0	3,0	3,0
2	11	5,5	5,5	8,5
3	27	13,5	13,5	22,0
4	46	23,0	23,0	45,0
5	110	55,0	55,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i32

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	22	11,0	11,0	11,0
2	35	17,5	17,5	28,5
3	36	18,0	18,0	46,5
4	39	19,5	19,5	66,0
5	68	34,0	34,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i33

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	8	4,0	4,0	4,0
2	26	13,0	13,0	17,0
3	46	23,0	23,0	40,0
4	44	22,0	22,0	62,0
5	76	38,0	38,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i34

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	24	12,0	12,0	12,0
2	41	20,5	20,5	32,5
3	51	25,5	25,5	58,0
4	41	20,5	20,5	78,5
5	43	21,5	21,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i35

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	29	14,5	14,5	14,5
2	33	16,5	16,5	31,0
3	66	33,0	33,0	64,0
4	36	18,0	18,0	82,0
5	36	18,0	18,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i36

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	40	20,0	20,0	20,0
2	36	18,0	18,0	38,0
3	41	20,5	20,5	58,5
4	38	19,0	19,0	77,5
5	45	22,5	22,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i37

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	18	9,0	9,0	9,0
2	28	14,0	14,0	23,0
3	32	16,0	16,0	39,0
4	32	16,0	16,0	55,0
5	90	45,0	45,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i38

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	18	9,0	9,0	9,0
2	15	7,5	7,5	16,5
3	39	19,5	19,5	36,0
4	41	20,5	20,5	56,5
5	87	43,5	43,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i39

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	6	3,0	3,0	3,0
2	11	5,5	5,5	8,5
3	22	11,0	11,0	19,5
4	28	14,0	14,0	33,5
5	133	66,5	66,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i40

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	11	5,5	5,5	5,5
2	9	4,5	4,5	10,0
3	26	13,0	13,0	23,0
4	34	17,0	17,0	40,0
5	120	60,0	60,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i41

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	11	5,5	5,5	5,5
2	21	10,5	10,5	16,0
3	25	12,5	12,5	28,5
4	36	18,0	18,0	46,5
5	107	53,5	53,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i42

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	24	12,0	12,0	12,0
2	18	9,0	9,0	21,0
3	25	12,5	12,5	33,5
4	26	13,0	13,0	46,5
5	107	53,5	53,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i43

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	16	8,0	8,0	8,0
2	25	12,5	12,5	20,5
3	33	16,5	16,5	37,0
4	48	24,0	24,0	61,0
5	78	39,0	39,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i44

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	11	5,5	5,5	5,5
2	18	9,0	9,0	14,5
3	28	14,0	14,0	28,5
4	33	16,5	16,5	45,0
5	110	55,0	55,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i45

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	8	4,0	4,0	4,0
2	11	5,5	5,5	9,5
3	19	9,5	9,5	19,0
4	36	18,0	18,0	37,0
5	126	63,0	63,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i46

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	18	9,0	9,0	9,0
2	27	13,5	13,5	22,5
3	44	22,0	22,0	44,5
4	60	30,0	30,0	74,5
5	51	25,5	25,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i47

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	10	5,0	5,0	5,0
2	14	7,0	7,0	12,0
3	47	23,5	23,5	35,5
4	58	29,0	29,0	64,5
5	71	35,5	35,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i48

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	13	6,5	6,5	6,5
2	22	11,0	11,0	17,5
3	39	19,5	19,5	37,0
4	56	28,0	28,0	65,0
5	70	35,0	35,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i49

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	5	2,5	2,5	2,5
2	11	5,5	5,5	8,0
3	24	12,0	12,0	20,0
4	54	27,0	27,0	47,0
5	106	53,0	53,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i50

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	10	5,0	5,0	5,0
2	16	8,0	8,0	13,0
3	33	16,5	16,5	29,5
4	53	26,5	26,5	56,0
5	88	44,0	44,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i51

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	18	9,0	9,0	9,0
2	38	19,0	19,0	28,0
3	38	19,0	19,0	47,0
4	50	25,0	25,0	72,0
5	56	28,0	28,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i52

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	28	14,0	14,0	14,0
2	40	20,0	20,0	34,0
3	54	27,0	27,0	61,0
4	37	18,5	18,5	79,5
5	41	20,5	20,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i53

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	7	3,5	3,5	3,5
2	8	4,0	4,0	7,5
3	26	13,0	13,0	20,5
4	44	22,0	22,0	42,5
5	115	57,5	57,5	100,0
Total	200	100,0	100,0	

i54

	Frecuencia	Porcentaje	Porcentaje válido	Porcentaje acumulado
1	9	4,5	4,5	4,5
2	13	6,5	6,5	11,0
3	30	15,0	15,0	26,0
4	40	20,0	20,0	46,0
5	108	54,0	54,0	100,0
Total	200	100,0	100,0	

ANEXĂ H

TESTAREA IPOTEZEI

Correlaciones

		Integritatea	Prezenta
Integritatea	Correlación de Pearson	1	,038
	Sig. (bilateral)		,596
	N	200	200
Prezenta	Correlación de Pearson	,038	1
	Sig. (bilateral)	,596	
	N	200	200

Variables introducidas/eliminadas^a

Modelo	Variables introducidas	Variables eliminadas	Método
1	Relatia_f, Simtamintele, Perceptia ^b		Introducir
2		Relația_f	Hacia atrás (criterio: Prob. de F para salir >= ,100).
3		Perceptia	Hacia atrás (criterio: Prob. de F para salir >= ,100).
4		Simțămintele	Hacia atrás (criterio: Prob. de F para salir >= ,100).

a. Variable dependiente: Integritatea

b. Todas las variables solicitadas introducidas.

Resumen del modelo

Modelo	R	R cuadrado	R cuadrado corregida	Error tıp. de la estimación
1	,054 ^a	,003	-,012	,67318
2	,052 ^b	,003	-,007	,67155
3	,045 ^c	,002	-,003	,67009
4	,000 ^d	,000	,000	,66907

a. Variables predictoras: (Constante), Relația_f, Simtămintele, Percepția

b. Variables predictoras: (Constante), Simțămintele, Percepția

c. Variables predictoras: (Constante), Simțămintele

d. Variable predictoră: (constante)

ANOVA^a

Modelo		Suma de cuadrados	gl	Media cuadrática	F	Sig.
1	Regresión	,262	3	,087	,193	,901 ^b
	Residual	88,821	196	,453		
	Total	89,083	199			
2	Regresión	,240	2	,120	,266	,767 ^c
	Residual	88,844	197	,451		
	Total	89,083	199			
3	Regresión	,177	1	,177	,395	,531 ^d
	Residual	88,906	198	,449		
	Total	89,083	199			
4	Regresión	,000	0	,000	.	. ^e
	Residual	89,083	199	,448		
	Total	89,083	199			

a. Variable dependiente: Integritatea

b. Variables predictoras: (Constante), Relația_f, Simțămintele, Percepția

c. Variables predictoras: (Constante), Simțămintele, Percepția

d. Variables predictoras: (Constante), Simțămintele

e. Variable predictoră: (constante)

Coefficientes^a

Modelo		Coefficients no estandarizados		Coefficients tipificados	t	Sig.
		B	Error tıp.	Beta		
1	(Constante)	3,576	,212		16,901	,000
	Simțămintele	,061	,109	,091	,564	,573
	Percepția	-,051	,119	-,078	-,432	,666
	Relația_f	,021	,097	,030	,221	,825
2	(Constante)	3,593	,197		18,209	,000
	Simțămintele	,066	,107	,097	,615	,539
	Percepția	-,039	,104	-,059	-,372	,710
3	(Constante)	3,588	,196		18,268	,000
	Simțămintele	,030	,048	,045	,628	,531
4	(Constante)	3,708	,047		78,365	,000

a. Variable dependiente: Integritatea

Variables excluidas^a

Modelo		Beta dentro	t	Sig.	Correlación parcial	Estadísticos de colinealidad
						Tolerancia
2	Relația_f	,030 ^b	,221	,825	,016	,285
3	Relația_f	,002 ^c	,016	,988	,001	,370
	Percepția	-,059 ^c	-,372	,710	-,026	,204
4	Relația_f	,036 ^d	,508	,612	,036	1,000
	Percepția	,028 ^d	,392	,695	,028	1,000
	Simțămintele	,045 ^d	,628	,531	,045	1,000

a. Variable dependiente: Integritatea

b. Variables predictoras en el modelo: (Constante), Simtamintele, Perceptia

c. Variables predictoras en el modelo: (Constante), Simtamintele

d. Variable predictoră: (constante)

Correlaciones

		Integritatea	Prezența	Simtamintele	Perceptia	Relatia_f
Integritatea	Correlación de Pearson	1	,038	,045	,028	,036
	Sig. (bilateral)		,596	,531	,695	,612
	N	200	200	200	200	200
Prezența	Correlación de Pearson	,038	1	,956**	,972**	,906**
	Sig. (bilateral)	,596		,000	,000	,000
	N	200	200	200	200	200
Simțămintele	Correlación de Pearson	,045	,956**	1	,892**	,793**
	Sig. (bilateral)	,531	,000		,000	,000
	N	200	200	200	200	200
Percepția	Correlación de Pearson	,028	,972**	,892**	1	,840**
	Sig. (bilateral)	,695	,000	,000		,000
	N	200	200	200	200	200
Relația_f	Correlación de Pearson	,036	,906**	,793**	,840**	1
	Sig. (bilateral)	,612	,000	,000	,000	
	N	200	200	200	200	200

** . La correlación es significativa al nivel 0,01 (bilateral).

ANEXĂ I

ALTE ANALIZE DE GRUP

		Correlaciones				
		Integritatea	Prezența	Simțăminte	Percepția	Relația_f
Integritatea	Correlación de Pearson	1	,038	,045	,028	,036
	Sig. (bilateral)		,596	,531	,695	,612
	N	200	200	200	200	200
Prezența	Correlación de Pearson	,038	1	,956**	,972**	,906**
	Sig. (bilateral)	,596		,000	,000	,000
	N	200	200	200	200	200
Simțăminte	Correlación de Pearson	,045	,956**	1	,892**	,793**
	Sig. (bilateral)	,531	,000		,000	,000
	N	200	200	200	200	200
Percepția	Correlación de Pearson	,028	,972**	,892**	1	,840**
	Sig. (bilateral)	,695	,000	,000		,000
	N	200	200	200	200	200
Relația_f	Correlación de Pearson	,036	,906**	,793**	,840**	1
	Sig. (bilateral)	,612	,000	,000	,000	
	N	200	200	200	200	200

** . La correlación es significativa al nivel 0,01 (bilateral).

Estadísticos de grupo

	prezenta recodif	N	Media	Desviación típ.	Error típ. de la media
i01	1,00	64	3,63	1,189	,149
	3,00	67	4,06	1,085	,133
i02	1,00	64	4,05	1,090	,136
	3,00	67	3,99	1,212	,148
i03	1,00	64	2,89	1,210	,151
	3,00	67	3,12	1,297	,158
i04	1,00	64	3,64	1,074	,134
	3,00	67	4,12	,946	,116
i05	1,00	64	3,45	1,097	,137
	3,00	67	3,58	1,208	,148
i06	1,00	64	4,03	,908	,113
	3,00	67	4,00	1,101	,135
i07	1,00	64	3,58	1,166	,146
	3,00	67	3,51	1,375	,168
i08	1,00	64	3,89	1,041	,130
	3,00	67	4,07	1,005	,123
i09	1,00	64	3,39	1,149	,144
	3,00	67	3,55	1,247	,152
i10	1,00	64	3,58	1,005	,126
	3,00	67	3,63	1,126	,138
i11	1,00	64	3,41	1,003	,125
	3,00	67	3,30	,985	,120
i12	1,00	64	3,58	1,179	,147
	3,00	67	3,72	1,241	,152
i13	1,00	64	3,91	1,050	,131
	3,00	67	3,94	1,057	,129
i14	1,00	64	3,92	,931	,116
	3,00	67	4,06	,998	,122
i15	1,00	64	3,56	1,194	,149
	3,00	67	3,67	1,198	,146
i16	1,00	64	3,70	,920	,115
	3,00	67	3,72	1,126	,138
i17	1,00	64	3,72	1,076	,134
	3,00	67	3,97	,887	,108
i18	1,00	64	3,72	1,031	,129
	3,00	67	3,69	1,157	,141

Prueba de muestras independientes

		Prueba de Levene para la igualdad de varianzas		Prueba T para la igualdad de medias						
		F	Sig.	t	gl	Sig. (bilateral)	Diferencia de medias	Error típ. de la diferencia	95% Intervalo de confianza para la diferencia	
									Inferior	Superior
i01	Se han asumido varianzas iguales	1,591	,209	-2,187	129	,031	-,435	,199	-,828	-,042
	No se han asumido varianzas iguales			-2,183	126,642	,031	-,435	,199	-,829	-,041
i02	Se han asumido varianzas iguales	1,863	,175	,306	129	,760	,062	,202	-,337	,461
	No se han asumido varianzas iguales			,307	128,539	,759	,062	,201	-,336	,460
i03	Se han asumido varianzas iguales	,812	,369	-1,043	129	,299	-,229	,219	-,663	,205
	No se han asumido varianzas iguales			-1,044	128,930	,298	-,229	,219	-,662	,205
i04	Se han asumido varianzas iguales	2,007	,159	-2,710	129	,008	-,479	,177	-,828	-,129
	No se han asumido varianzas iguales			-2,702	125,268	,008	-,479	,177	-,829	-,128
i05	Se han asumido varianzas iguales	,624	,431	-,639	129	,524	-,129	,202	-,528	,271
	No se han asumido varianzas iguales			-,640	128,682	,523	-,129	,201	-,528	,270
i06	Se han asumido varianzas iguales	2,389	,125	,177	129	,860	,031	,177	-,318	,381
	No se han asumido varianzas iguales			,178	126,344	,859	,031	,176	-,317	,380

i07	Se han asumido varianzas iguales	4,205	,042	,317	129	,752	,071	,223	-,371	,512
	No se han asumido varianzas iguales			,318	127,231	,751	,071	,222	-,369	,511
i08	Se han asumido varianzas iguales	,512	,476	-1,030	129	,305	-,184	,179	-,538	,170
	No se han asumido varianzas iguales			-1,029	128,153	,306	-,184	,179	-,538	,170
i09	Se han asumido varianzas iguales	1,345	,248	-,770	129	,442	-,162	,210	-,577	,253
	No se han asumido varianzas iguales			-,772	128,843	,442	-,162	,209	-,576	,253
i10	Se han asumido varianzas iguales	1,648	,202	-,261	129	,795	-,049	,187	-,418	,321
	No se han asumido varianzas iguales			-,262	128,416	,794	-,049	,186	-,417	,320
i11	Se han asumido varianzas iguales	,024	,878	,620	129	,536	,108	,174	-,236	,452
	No se han asumido varianzas iguales			,620	128,461	,536	,108	,174	-,236	,452
i12	Se han asumido varianzas iguales	,137	,712	-,653	129	,515	-,138	,212	-,557	,281
	No se han asumido varianzas iguales			-,654	128,997	,514	-,138	,211	-,557	,280
i13	Se han asumido varianzas iguales	,083	,774	-,185	129	,854	-,034	,184	-,398	,330
	No se han asumido varianzas iguales			-,185	128,802	,854	-,034	,184	-,398	,330
i14	Se han asumido varianzas iguales	,405	,526	-,816	129	,416	-,138	,169	-,472	,196

i15	No se han asumido varianzas iguales			-,818	128,929	,415	-,138	,169	-,471	,196
	Se han asumido varianzas iguales	,094	,760	-,522	129	,603	-,109	,209	-,523	,304
i16	No se han asumido varianzas iguales			-,522	128,771	,602	-,109	,209	-,523	,304
	Se han asumido varianzas iguales	1,764	,186	-,074	129	,941	-,013	,180	-,370	,343
i17	No se han asumido varianzas iguales			-,074	126,037	,941	-,013	,179	-,368	,342
	Se han asumido varianzas iguales	4,075	,046	-1,462	129	,146	-,251	,172	-,592	,089
i18	No se han asumido varianzas iguales			-1,455	122,197	,148	-,251	,173	-,593	,091
	Se han asumido varianzas iguales	2,155	,145	,168	129	,867	,032	,192	-,347	,412
	No se han asumido varianzas iguales			,168	128,380	,867	,032	,191	-,346	,411

Resumen del procesamiento de los casos

	Casos					
	Incluidos		Excluidos		Total	
	N	Porcentaje	N	Porcentaje	N	Porcentaje
Integritatea * prenta recodif	198	99,0%	2	1,0%	200	100,0%

Informe

Integritatea

prenta recodif	Media	N	Desv. tıp.
1,00	3,6467	64	,62544
2,00	3,7148	67	,66152
3,00	3,7604	67	,72945
Total	3,7082	198	,67242

REFERINȚE

- Best, J. W. și Kahn, J. V. (2006). *Research in education*. Boston: Pearson.
- Boothroyd, L. G., și Cross, C. P. (2017). Father absence and gendered traits in sons and daughters. *PLoS ONE*, 12(7), 1-19. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0179954>
- Bosch, M. și Cavallotti, R. (2016). ¿Es posible una definición de integridad en el ámbito de la ética empresarial? *Empresa y Humanismo*, 19(2), 51-67. <https://doi.org/10.15581/015.XIX.2.51-68>
- Botèro, H. (2012). When father is not there: The absence of the father as a generating factor of violence. *International Journal of Applied Psychoanalytic Studies*, 9(2), 109-133. <https://doi.org/10.1002/aps.1312>
- Brașov 100 la 100*. (2013). Extras de la <http://brasov100la100.ro/cand-tatal-e-absent-sau-fenomenul-de-slabire-a-functiei-paterne>
- Canfield, K. (2011). The modern fatherhood movement and ministry to fathers in the faith community. *The Journal of Family Ministry*, 1(2), 24-31.
- Cochran, G. C. (2011). Remembering the father in fatherhood: Biblical foundations and practical implications of the doctrine of the fatherhood of God. *The Journal of Family Ministry*, 1(2), 14-24.
- CPS Involvement in families with social fathers. (2010). *Fragile Families Research Brief No.46*. Extras de la <http://www.fragilefamilies.princeton.edu/briefs.asp>
- Culpin, I., Heron, J., Araya, R. și Joinson, C. (2015). Early childhood father absence and depressive symptoms in adolescent girls from a UK cohort: The mediating role of early menarche. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 43(5), 921-931. <https://doi.org/10.1007/s10802-014-9960-z>
- Declinul parental*. (2011). Extras de la <http://www.t-a-t-a.ro/2011/08/24/declinul-paternal-si-criză-identității-masculine/>
- Dunn, C. (2009). Integrity matters. *International Journal of Leadership Studies*, 5(1), 102-126.
- Federal Reserve. (2009). *Fostul șef Fed: Vom mai avea crize economice*. Extras de la <http://www.ziare.com>.

- Flouri, E., Narayanan, M. K., și Midouhas, E. (2015). The cross-lagged relationship between father absence and child problem behaviour in the early years. *Child: Care, Health & Development*, 41(6), 1090-1097. <https://doi.org/10.1111/cch.12236>
- Francis, L. J., Pike, M., Lanksher, D. W., Nesfield, V. și Lickona, T. (2017). Conceptualising and testing the Narnian Character Virtue Scales: A study among 12- to 13-year-old students. *Mental Health, Religion & Culture*, 20(9), 860-872. doi:10.1080/13674676.2017.1398721
- Garfield, C. F. și Isacco, A. (2006). Fathers and the well-child visit. *Pediatrics*, 117(4), 637-645. doi:10.1542/peds.2005-1612
- Haglund, K. (2014). Developing integrity in an uncertain world: An interview with Dr. Jennifer Finlayson-Fife. *Dialogue*, 47(4), 103-123.
- Harper, C. C. și McLanahan, S. S. (2004). Father absence and youth incarceration. *Journal of Research on Adolescence*, 14(3), 369-397. doi:10.1111/j.1532-7795.2004.00079.x
- Kiesling, C. (2017). Oh Father, where art Thou? *Christian Education Journal*, 14(1), 85-98. doi:10.1177/073989131701400108.
- King, V. (2006). The antecedents and consequences of adolescents' relationships with stepfathers and nonresident fathers. *Journal of Marriage & Family*, 68(4), 910-928. doi:10.1111/j.1741-3737.2006.00304.x
- Krampe, E. M., și Newton, R. R. (2006). The Father Presence Questionnaire: A new measure of the subjective experience of being fathered. *Fathering*, 4(2), 159-190. doi:10.3149/fth.0402.159
- Lamb, M. (Ed.). (2010). *The role of the father in child development*. Hoboken, NJ: John Wiley and Sons.
- Luo, J., Wang, L. G., și Gao, W. B. (2012). The influence of the absence of fathers and the timing of separation on anxiety and self-esteem of adolescents: A cross-sectional survey. *Child: Care, Health & Development*, 38(5), 723-731. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2214.2011.01304.x>
- Jeynes, W. H. (2016). Meta-analysis on the roles of fathers in parenting: Are they unique? *Marriage & Family Review*, 52(7), 665-688. doi:10.1080/01494929.2016.1157121
- Mandara, J., Murray, C. și Joyner, T. (2005). The impact of fathers' absence on African American adolescents' gender role development. *Sex Roles*, 53(3/4), 207-220. doi:10.1007/s11199-005-5679-1

- Marsiglio, W., Amato, P., Day, R. D. și Lamb, M. E. (2000). Scholarship on fatherhood in the 1990s and beyond. *Journal of Marriage and the Family*, 62(11), 1173–1191. doi:10.1111/j.1741-3737.2000.01173.x
- McDougal, I. S., Durnell, E., & Dlamini, P. Z. (2018). Social father presence: The experience of being raised by Black social fathers. *Journal of Pan African Studies*, 11(6), 1-23.
- McFerran, B., Aquino, K. și Duffy, M. (2010). How personality and moral identity relate to individuals' ethical ideology. *Business Ethics Quarterly*, 20(1), 35-56. doi:10.5840/beg20102014
- Mendle, J., Harden, K., Turkheimer, E., Van Hulle, C. A., D'Onofrio, B. M., Brooks-Gunn, J., . . . Lahey, B. B. (2009). Associations between father absence and age of first sexual intercourse. *Child Development*, 80(5), 1463-1480. doi:10.1111/j.1467-8624.2009.01345.x
- Monga, M. (2016). Meaning of integrity from the Upper Echelons' perspective. *Journal of Developing Areas*, 50(6), 333-340. <https://doi.org/10.1353/jda.2016.0126>.
- Mullins, D. F. (2011). Linkages between children's behavior and nonresident father involvement: A comparison of African American, Anglo, and Latino families. *Journal of African American Studies*, 15(1), 1-21. doi:10.1007/s12111-010-9119-0.
- Peterson, C. și Seligman, M. E. P. (2004). *Character strengths and virtues: A handbook and classification*. New York: Oxford University Press.
- Pleck, E. H. și Pleck, J. H. (1997). Fatherhood ideals in the United States: Historical dimension. În M. E. Lamb (Ed.), *The role of the father in child development* (3-a ed., pp. 33-48, 314-318). New York: Wiley.
- Psiholog pentru copii*. (2011). Extras de la <http://www.psihologpentrucopii.ro/2011/01/baieti-care-cresc-fara-tata/>
- Schlenker, B. R. (2008). Integrity and character: Implications of principled and expedient ethical ideologies. *Journal of Social & Clinical Psychology*, 27(10), 1078-1125. doi:10.1521/jscp.2008.27.10.1078
- Schlenker, B. R., Miller, M. L. și Johnson, R. M. (2009). Moral identity, integrity, and personal responsibility. În D. Narváez și D. K. Lapsley (Eds.), *Personality, identity, and character* (pp. 316-340). New York: Cambridge University Press.
- Schlenker, B. R., Weigold, M. F. și Schlenker, K. A. (2008). What makes a hero? The impact of integrity on admiration and interpersonal judgment. *Journal of Personality*, 76(2), 323-355. doi:10.1111/j.1467-6494.2007.00488.x

- Seifert, T. A. (2014). Developing moral character. *New Directions For Student Services*, 147, 13-22. doi:10.1002/ss.20097
- Statistici și estimări.* (2013). Extras de la http://www.salvaticopiii.ro/upload/p0001000100030001_Situația%20copiilor%20ai%20căror%20părinți%20sunt%20plecați%20la%20muncă%20în%20străinătate.pdf
- Stephens, J. M. și Wangaard, D. B. (2013). Using the epidemic of academic dishones as an opportunity for character education: A three-year mixed methods study (with mixed results). *Peabody Journal of Education*, 88(2), 159-179. doi:10.1080/0161956X.2013.775868
- The American Heritage Dictionary.* (2000). (a 4-a ed.). Boston: Houghton Mifflin.
- U.S. Census Bureau. (2010). *Living arrangements of white children under 18 years old: 1960 to present.* Extras de la <http://www.census.gov/population/socdemo/hh-fam/ch5.xls>
- White, E. (2012). *Educație.* București: Viață și Sănătate.